

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 11 · 23. oktober
Sesjonen 2019–2020

Møte onsdag den 23. oktober 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 11):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Sak nr. 1 [10:00:12]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Trine Skei Grande, Torbjørn Røe Isaksen og Olaug Vervik Bollestad vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Terje Aasland.

Terje Aasland (A) [10:00:45]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Det haster nå mer enn noen gang med å legge til rette for omstilling av norsk næringsliv – kutte i klimagassutslippene og utvikle trygge og framtidsrettede arbeidsplasser over hele landet. I en tid da næringsministeren mer enn noen gang trenger virkemidler som sikrer omstillingskraft, ser vi at det motsatte skjer. Vi opplever på nært hold en næringsminister som tappes for virkemidler, og en omstillingskraft som gradvis svekkes. Det må etter vår mening gjøres langt mer enn hva som faktisk gjøres for å legge til rette for en sterkere satsing på klimavennlige arbeidsplasser, som også sikrer oss økte eksportinntekter i tiden framover.

Næringsministeren snakker mye om å satse på utvikling av ny miljøteknologi, men svekker nå miljøteknologiordningen, som nettopp skal bidra til å utvikle – ja: miljøteknologi.

Næringsministeren snakker om å satse på næringsutvikling i kompetansemiljøer rundt om i landet, men svekker satsingen på næringsklyngene som viktige omstillingsmotorer rundt omkring i landet.

Det snakkes om å satse på industrien, samtidig som næringsministeren nå radbrekker Siva, som spiller en viktig rolle i å tilrettelegge nettopp for industri og næringsliv rundt om i hele landet.

Det snakkes om forenkling, men næringsministeren velger å svekke Brønnøysundregistrene, som står helt sentralt i forenklingsarbeidet for næringslivet.

Så spørsmålet blir: Hvorfor svekker regjeringen viktige tiltak for norsk næringsliv i en tid da en nettopp skal bidra til klimavennlig vekst og omstilling?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:02:24]: Selve premisset for spørsmålet er feil, både hvis man ser på forslaget til neste års statsbudsjett, og hvis man ser på hva regjeringen og flertallet som står bak denne regjeringen, har gjort siden vi kom inn i regjeringskontorene i 2013.

Bare på næringsrettet forskning og utvikling har vi nesten doblet budsjettene i løpet av disse årene. Forskningsinnsatsen har også gått opp. Veldig mye av det er rettet inn mot privat næringsliv.

La meg bare gå igjennom de konkrete tingene som representanten Terje Aasland spurte om.

Det er riktig at for klyngeprogrammet er det en liten reduksjon i årets budsjett. Det betyr at det akkurat i neste års budsjett ikke vil komme mye penger til mange nye klynger, men vi skal fortsatt beholde og videreutvikle de klyngene vi har.

Når det gjelder Katapult, er det helt naturlig med en liten tenkepause fordi de og Siva diskuterer hvilken type katapult vi skal ha fremover. Dette har vært en av de store satsingene til regjeringen, og det kommer vi til å fortsette med.

Til påstanden om at vi har svekket Brønnøysundregistrene: Det kan man jo se både på budsjettutviklingen og på årsverksutviklingen at vi ikke har gjort. Antall ansatte i Brønnøysundregistrene har ligget omtrent på stedet hvil de siste tre årene. Budsjettene til Brønnøysundregistrene har økt – bl.a. med store investeringer på opp mot 1 mrd. kr til et nytt digitalt registerbehandlingssystem.

For miljøteknologi er det en liten reduksjon, det gjelder prisomregningsmidlene, og det er fordi ordningen har fungert veldig bra. Den bitte lille reduksjonen vil sannsynligvis ikke ha noen stor konsekvens.

Så er det behendig, selvfølgelig, for representanten Aasland at han ikke nevner noen av de store og kraftige økningene. Han nevner f.eks. ikke økningene som de siste årene har kommet til Enova, et av de aller viktigste klimavirkemidlene vi har – riktignok ikke under mitt budsjett – og Nysnø, som både i revidert budsjett og i neste års budsjett styrkes kraftig og blir et av de aller viktigste verktøyene vi har for nettopp det grønne skiftet.

Terje Aasland (A) [10:04:29]: En kan nesten lure på om næringsministeren har god dialog med norsk næringsliv. Under høringen i næringskomiteen fikk vi høre, både fra LO og NHO, om et tapt år i omstillingsarbeidet for norsk næringsliv. De var dypt bekymret for at en ikke forsterket tiltak i en tid da en faktisk trenger det.

Et av de mest effektive virkemidler, som også næringsministeren var inne på, som hjelper bedrifter til omstilling, er miljøteknologiordningen, men den står på stedet hvil: ingen økning fra 2019 til 2020. Allerede i

august i år var det kommet inn søknader for mer enn 200 mill. kr mer enn hva ordningen kan dekke.

Ser næringsministeren det opplagte i at miljøteknologiordningen er for liten og for svak til å innfri næringslivets behov for å støtte, eller risikoavlaste, i forbindelse med helt nødvendige omstillinger? Hva vil i så fall næringsministeren gjøre med det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:05:24]: Igjen er det behendig, selvfølgelig, at man tar ut en bitte liten del av det større bildet. Hvis man ser på miljøteknologiordningen de siste årene, så har den blitt kraftig styrket under denne regjeringen. Det er under denne regjeringen, ikke minst med dette flertallet, at grønn næringsutvikling, det grønne skiftet, med privat næringsliv med på laget, virkelig har fått fart i seg – og ikke bare gjennom kraftig styrking av miljøteknologiordningen, Enova, opprettelsen av Nysnø, for å nevne noen tiltak.

I et stramt budsjett må alle prioritere. Det er en av mine viktigste jobber som statsråd. Og da er det sånn at selv om det er en oversøking til miljøteknologiordningen – det er helt riktig: det er flere som ber om penger enn det er penger til – må man også se på vurderingen av kvaliteten på prosjektene. Så min vurdering var – og det står fortsatt ved lag – at et lite nedtrekk, dvs. at man ikke får prisomregningsmidlene, er fullt ut forsvarlig. Det kommer ikke til å gå på bekostning av kvaliteten ved prosjektene som får innvilget støtte, og det tar heller ikke bort den kraftige økningen som har vært i ordningen de siste årene.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Terje Aasland.

Terje Aasland (A) [10:06:31]: Manglende muligheter i miljøteknologiordningen oppleves nok ikke som en «liten» sak for norsk næringsliv, men tvert om som en stor sak.

Men jeg skal gå over til et annet tema, som er vel så stort: Karbonfangst og -lagring vil kunne bli en svært viktig teknologi for norsk leverandørindustri og norsk næringsliv i omstilling; det vil være selve grunnlaget for den industrielle inngangen til lavutslippssamfunnet. I høst har regjeringen nok en gang antydnet utsettelse i beslutningen om fangst, transport og lagring av CO₂ fra industrianlegg i Norge. I trontalen ga regjeringen beskjed om at de nok ikke kommer med en sak til Stortinget før i 2021. Dette er ett år senere enn forventet, og for karbonfangstprosjektene på Klemetsrud her i Oslo og på Norcem sin fabrikk i Porsgrunn skapes det usikkerhet, ja, langt mer usikkerhet enn nødvendig.

Jeg er klar over at karbonfangstprosjektene tilligger olje- og energiministeren, men karbonfangst er utvilsomt et av de viktigste industripolitiske tiltakene i vår

tid, så derfor: Hva vil næringsministeren gjøre for å innfri industriens klare forventning om at endelig avklaring om karbonfangst må skje som først forutsatt, i løpet av neste år?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:07:34]: Det er litt spesielt at man forsøker å skape usikkerhet rundt noe det faktisk er bred enighet om i Stortinget. Karbonfangst og -lagring er et stort, viktig klimaprojekt. Det er et risikofyllt prosjekt. Derfor er det også helt riktig at staten går inn med store, store beløp – her snakker vi altså om 15–20 milliarder, hvis jeg ikke husker helt feil. Det er også sånn at dette er et stort og viktig industriprosjekt, og fordi dette prosjektet er stort og komplisert, er det viktig at man gjør alle vurderingene underveis grundig og skikkelig. Og den klare beskjeden fra regjeringen – med statsbudsjettet for 2020 – er jo at karbonfangst og -lagring, prosjektene som er der, fortsetter i full fart fremover. Så er det et spørsmål om man klarer å få vurderingene til 2020, eller må ha det til tidlig 2021, men det spørsmålet må da rettes til olje- og energiministeren, som er ansvarlig statsråd for det.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:08:30]: Jeg oppfattet at jeg ikke fikk svar på spørsmålet mitt, men jeg velger å stille neste spørsmål til en annen viktig statsråd som har med næringsinteresser å gjøre. Jeg velger å la mitt neste spørsmål gå til landbruksministeren.

Arbeiderpartiet mener vi må satse mer på både matproduksjon og skogbruk. Dette er næringer som skaper viktige arbeidsplasser over hele landet, samtidig som de gir oss mange spennende muligheter i overgangen til lavutslippssamfunnet. Men også på dette området mangler det tiltak fra regjeringens side. Et hovedspørsmål er hvor det i all verden blir av klimafondet, som både næringen og Stortinget har etterlyst lenge, og som skal danne grunnlag for utvikling, omstilling og utslippsreduksjoner.

Som Bondelaget skrev i sin høringsuttalelse i forbindelse med statsbudsjettet: Et klimafond gjør bonden bedre rustet til å møte framtidens klimautfordringer. I tillegg vil et klimafond gi incentiver til nødvendige investeringer for å redusere klimautslippene fra landbruket, som vi har avtalt med regjeringen å gjøre.

Hvorfor har ikke statsråden innfridd dette og opprettet et klimafond for landbruket?

Presidenten: Presidenten vil bare mildt minne om at oppfølgingsspørsmålene skal være direkte knyttet til hovedspørsmålene.

Terje Aasland (A) [10:09:45]: Jeg stiller spørsmål om omstillingskraften i norsk landbruk. (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Nå lar jeg statsråden få svare.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:09:53]: Jeg har lyst å begynne svaret med å si at hvis det er noen som har vist omstilling når det kommer til det grønne skiftet de siste årene, er det norsk landbruk. Det tror jeg også at representanten Aasland er enig med meg i. I tillegg har vi inngått en avtale med landbruket om virkemidler som også landbruket selv skal være med på å finne, for å nå målene i klimaavtalen. En har også lagt stor vekt på skogbruket og den strategien som gjelder der, for at det også skal være en del av det grønne skiftet.

Representanten Aasland spør meg direkte om et fond. Vi har valgt å prioritere de andre tingene først, men det betyr ikke at vi ikke også ser muligheter for – på sikt – et fond for klimaet.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:10:51]: Jeg er helt enig i det landbruksministeren sier om at norsk landbruk har vist stor omstillingsevne og -vilje. De kan også vise til gode resultater, men det må likevel betydelig omstilling til for å få klimagassutslippene ned i norsk landbruk. Derfor er dette fondet særdeles viktig, noe som både organisasjonene og Stortinget har påpekt en rekke ganger.

Mitt spørsmål er: Når vil statsråden komme med et klimafond for landbruket, slik at landbruket med større kraft kan foreta de omstillingene som er helt nødvendige for å få utslippene ned?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:11:27]: Blant avtalene med landbruket har vi jordbruksavtalene, der vi bruker avtaleverket og avtalene til å få virkemidler til å nå de målene vi setter for norsk landbruk. Jeg akter å bruke landbruksoppgjøret til også å nå de klimamålene vi har satt oss. Vi vil gjøre det i fellesskap med landbrukets organisasjoner. Innværende landbruksoppgjør viser også at vi begynner det grønne skiftet ved å endre innretningen på landbruksoppgjøret. Det vil også være en del av fremtiden.

En får også ta diskusjonen om et fond i de forhandlingene – ikke her.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:12:23]: Jeg skal prøve å holde meg innenfor det som er hovedspørsmålets tema – nettopp omstilling. Da vil jeg stille neste oppfølgings-

spørsmål til næringsministeren, for i trontalen hørte vi at regjeringen ville gjøre Norge til et laboratorium for blå næringer og grønn ferdsel til havs. Jeg kan si velkommen etter.

For Arbeiderpartiet er norske sjøfolk en stor og viktig ressurs, spesielt i en omstillingstid da havnæringene skal spille en større og viktigere rolle. Trygghet i omstilling er viktig. For Arbeiderpartiet er norske lønns- og arbeidsvilkår prinsipielt riktig – om det er på land, om bord i en rigg eller om bord i et skip som opererer i norsk farvann og på norsk sokkel – spesielt i en tid da omstillingen tar til. To rapporter sier nå at det er fullt mulig å innføre norske lønns- og arbeidsvilkår som et krav. Når statsråden nå skal i gang med å utarbeide en ny stortingsmelding om maritim sektor som helt sikkert vil omhandle omstilling, vil statsråden da – slik Arbeiderpartiet vil – sikre at norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel og i norsk farvann blir hovedregelen og ikke unntaket?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:13:26]: Det kan jeg ikke svare på, for vi har fortsatt ikke jobbet oss gjennom denne rapporten, den har også vært ute på høring. Men jeg kan si litt om hvordan vi har tenkt å følge den opp. Før øvrig viser rapporten at det er juridisk mulig, men det er også noen nedsider, det er rapporten veldig klar på, litt avhengig av hvordan man gjør dette.

Det vi har tenkt å gjøre, er å følge opp i tett og nært samarbeid med partene i arbeidslivet, både fagforeningene, sjømannsorganisasjonene og de maritime arbeidsgiverorganisasjonene. Så får vi se hvor langt vi kommer rett og slett.

Selv om det var et tema i trontalen – det må bemerkes – er det ikke første gang regjeringen har snakket om dette. Dette har vært på regjeringens agenda mange ganger tidligere, og det er en grunn til at vi har løftet ikke bare en egen havstrategi, men også en revidert maritim strategi – og før det den faktiske maritime strategien. Så om det er velkommen etter eller ikke: Det er i hvert fall greit å ha med seg at regjeringen ikke bare snakker gjennom trontalen.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:14:30]: Jeg er glad for at næringsministeren sier at han vil vurdere spørsmålet i tilknytning til stortingsmeldingen om utviklingen av maritim sektor. Jeg håper at jeg kan ha statsråden med meg i tanken om at trygghet i omstilling – når hele den norske økonomien må omstilles til et lavutslippssamfunn, og hvor havet skal spille en viktigere rolle – er en viktig faktor for å få arbeidsfolk med i den omstillingsdugnaden som skal gjøres. Da er det ingen tvil om at –

spesielt knyttet til dem som er om bord i skip, og som skal gjøre oppdrag på norsk sokkel eller i norsk farvann – den tryggheten er utfordret ved at det er mye enklere å sette norske sjøfolk i land for så å ta utenlandsk arbeidskraft, som er billigere, om bord. Jeg spør derfor statsråden: Er statsråden enig i at det er et mål at en bør utvikle den norske havnæringen med utgangspunkt i norske lønns- og arbeidsvilkår?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:15:35]: Jeg er enig i at det er et mål at vi skal beholde norske sjøfolk. Grunnen til det er ikke bare at det er et tiltak for å ha sjøfolk som sådan, men for den maritime klyngen i Norge er det å også ha aktive sjøfolk som kan bidra med det som på litt fint og kanskje litt teknokratisk språk ofte kalles realkompetanse, viktig for klyngen.

Denne regjeringen og dette flertallet har jo fra første stund hatt det som utgangspunkt. Med denne regjeringen og dette flertallet ble sysselsettingsordningen, det som før ble kalt nettolønnsordningen, lovfestet. Nettolønnsordningen for sjøfolk har blitt styrket på måter som var vanskelig for sjømannsorganisasjonene, og også arbeidsgiversiden, å få gehør for under forrige regjering. Det er det viktigste verktøyet vi har for å sikre at vi beholder norske sjøfolk. Det at det nå er utvidet til NIS-skip, gjør at vi har fått flere norske sjøfolk der. For øvrig gjør regjeringens politikk at flere skip seiler med norske flagg.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:16:53]: Etter Senterpartiets syn er skogen og skogindustrien ein viktig del av omstillinga av norsk næringsliv. Me har ein fantastisk skogsressurs, der det kan produserast ei rekkje ulike varer. Dette er god omstillingspolitikk, det er god verdiskapingspolitikk, og det er ikkje minst god klimapolitikk.

Men me ser ei relativt svak satsing frå regjeringa på dette feltet. Det kan verka som ein er mest oppteken av vernebiten av skogpolitikken og skogindustripolitikken. Så mitt spørsmål er: Kvifor ønskjer ikkje regjeringa i større grad å satsa på oppbygging og utvikling av ein norsk skogindustri, og vil statsråden ta eit initiativ til at me får ei kraftfull satsing på skogindustri i Noreg? Eller er det slik at vernekreftene er dei som er leiande i å definera kva politikk regjeringa har på dette feltet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:17:56]: Jeg er gjerne med på å følge opp den sterke satsingen som denne regjeringen og dette flertallet har stått for. Det er ikke så mange år siden det kom en egen bioøkonomi-strategi. Det dreier seg ikke bare om ressursene i havet,

slik forrige spørsmål dreide seg om – eller det dreide seg om sjøfolk, som vel er noe litt annet – men også i høyeste grad om norsk skogindustri. Det som skjedde da, var at regjeringen øremerket penger til bioøkonomitiltak konkret, og så tok virkemiddelapparatet ved Innovasjon Norge og Forskningsrådet selv et eget initiativ – etter at regjeringen hadde lagt fram sin strategi og fått den behandlet – til også å se gjennom sine ordninger for å styrke nettopp bioøkonomien. Det er norsk skogindustri i et nøtteskall.

Vi hører på de innspillene som kommer. Et av de vanligste spørsmålene jeg i lang tid fikk fra Senterpartiet i spørretimen, var om Saugbrugs og CO₂-kompensasjon for dem. Der lyttet regjeringen. Det er en viktig bedrift – en viktig skognæringsbedrift – og nå har de fått løst problemet sitt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:19:10]: Etter forslag frå regjeringa vedtok Stortinget før sommaren eit forbod mot pelsdyrnæringa i Noreg. Dette er i strid med næringsfridomen. Dette utfordrar den private eige-domsretten. Dette er aktiv utflytting av arbeidsplassar frå Noreg.

Senterpartiet skal ikkje leggja skulda for sjølve utviklinga på Kristeleg Folkeparti. Ansvaret for næringsforbodet ligg mest på Høgre, Framstegspartiet og Venstre. Det landbruksministeren derimot ikkje kjem vekk frå, er ansvaret for kompensasjonsordninga til bøndene som har vorte ramma.

Statsråd Vervik Bollestad har hatt eit forslag på høyring. Fasiten etter høyringa om kompensasjonsordninga er klar: Ordninga vil føra til økonomisk ruin for mange av dei nær 200 familiane som vert ramma. Ordninga er så svak at ho vil knusa den økonomiske framtida til mange familiar. Folk er redde, folk vert sjuke, og folk ligg søvnlause. Eg forstår det godt, for det forslaget til kompensasjonsordning som er lagt fram, er ei oppskrift på økonomisk ruin.

Det grunnleggjande problemet er at statsråden ikkje tek utgangspunkt i at dei bøndene som vert ramma, skal få erstatta det økonomiske tapet dei lir. Statsråd Bollestad tek utgangspunkt i den bokførte verdien til pelsdyranlegga – bokført verdi på anlegg som reelt sett har millionverdiar i marknadsverdi, mens den bokførte verdien kan liggja på rundt 10 000 kr eller 100 000 kr. Det vanlege i Noreg er at folk får erstatta det fulle tapet når staten kjem og tek noko frå dei. Slik er det openbert ikkje i denne saka. Oppsparte verdiar gjennom generasjonar går tapt, folk kjem til å sitja igjen med milliongjeld, og fleire vil truleg gå konkurs.

Er statsråd Bollestad fornøgd med den kompensasjonsordninga som er lagt fram, eller ser statsråden at ho

er i ferd med å knusa den økonomiske framtida til uskyl-
dige familiar rundt om i landet?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:21:10]: Den kompensasjonsordningen som er lagt fram, innehar flere elementer. Det ene er den bokførte verdien, som helt riktig ikke er en takstverdi, men en bokført verdi. Utgangspunktet for det var å ivareta dem som hadde store nylige investeringer – derfor ble det en bokført verdi.

Så er det lagt til grunn et tispetillegg, som en kaller det, som skal ta opp i seg de andre utfordringene for dem som, som representanten sier, har betalt ned eller har en verdi på gården som er nedskrevet. I tillegg er det lagt inn tid, dvs. til 2025, det er lagt inn full kompensasjon for opprydning, og det er lagt inn en omstilling.

I denne beslutningen, som vi synes er krevende, har regjeringen også lagt til grunn at vi ikke tar eiendommen fra folk, men vi gir en bruksbegrensning for eiendommen. Det er utgangspunktet for denne kompensasjonsordningen.

Geir Pollestad (Sp) [10:22:38]: Det er openbert at statsråden, sjølv om ho no seier at dette er ei god ordning, innser at dette er ei veldig dårleg ordning. For i brevet til Stortinget skriv statsråden at departementet har bedd Norsk Landbruksrådgiving ha særleg merksemd på behovet for oppfølging av pelsdyrbønder og eventuelt tilby krisebistand.

Når ei regjering innser at dei har ein politikk som er så dårleg og så ille mot folk at det er nødvendig å tilby krisebistand, då er det ei erkjenning av at det er andre enn regjeringa som må betala prisen for politikken til regjeringa. Krisebistand kan me gjerne tilby til folk som er ramma av naturkatastrofar, sjukdomsutbrot osv. Eg kjem ikkje på nokon eksempel på at ei regjering må innføra krisebistand mot sin eigen politikk.

Då er spørsmålet mitt: Meiner statsråden verkeleg at denne ordninga er god?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:23:43]: Som statsråd tror jeg at uansett hvilken ordning en hadde kommet med, hadde det vært en utfordring for nærin-
gen. Nå har en prøvd å lage en ordning som skal være mest mulig rettferdig, men en vil aldri komme dithen at alle opplever den som rettferdig. Derfor har vi også lagt inn et anker i dette for dem som opplever at de kommer uberettiget ut – der skal Fylkesmannen gå inn og vurdere den enkelte nettopp for ivaretagelse.

Jeg synes det bare skulle mangle at vi ikke skal ivareta folk og folks helse oppi dette, og en har bedt om utregninger som gir det beste grunnlaget. Det er bakgrunnen for svaret som er gitt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [10:24:52]: I denne saken er det viktig å huske på at det ikke er pelsdyrbøndene sjøl som har satt seg i denne situasjonen; det er faktisk regjeringen som har vedtatt å frata dem livsverket deres, og som nå ikke vil betale full erstatning for det. En har altså kastet et prinsipp om næringsfrihet og privat eiendomsrett over bord.

I statsrådens egen hjemkommune bor Bjørn Kjetil Frafjord. Før forbudet ble gården hans taksert til 15 mill. kr. Etter forbudet er den taksert til 7 mill. kr, men han får erstatning for 3 mill. kr. Han taper altså «bare» 4 mill. kr. Spørsmålet er om statsråden mener at Bjørn Kjetil Frafjord og de andre pelsdyrbøndene ikke snakker sant når de sier at de ikke får full erstatning, eller om det er slik at regjeringen ikke har tatt alvor i denne saken inn over seg.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:25:46]: Statsråd Bollestad har aldri sagt at bøndene ikke snakker sant. Det som er utfordringen, er faktisk at jeg som statsråd ikke kan gå inn i enkeltsaker og vurdere dette, for jeg har ingen bakgrunn for å vurdere enkeltmennesker, men jeg tar selvfølgelig på alvor de beskrivelsene som kommer. Når forskriften kommer, vil en måtte se på dem som kommer urimelig ut. Dem vil Fylkesmannen da vurdere for at en skal kunne kompensere der en ser at dette er urimelig ut fra den vurderingen som ligger til grunn for det de har fått.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:26:46]: Denne saken handler om folk og familier. Arbeiderpartiet har siden landsmøtet i 2011 gått inn for styrt avvikling. For oss er det også viktig at folk blir behandlet på en rettferdig og ordentlig måte når nasjonalforsamlingen gjør så store og dramatiske vedtak som dette.

Det som er vanskelig for meg å forstå, er hvorfor det sitter så langt inne når vi vet, gjennom så mange høringssvar, at folk blir fratatt store verdier. Det går ikke bare an å komme til Stortinget og si at en innser at dette er for svakt, når en nå har fått en lang rekke eksempler på at bokført verdi er helt urimelig som prinsipp. Det blir det samme som at hvis folk mister huset sitt, så skulle man fått erstatning til ligningsverdi i stedet for den reelle verdien huset har.

Er statsråden enig i at det er flere folk som nå blir fratatt store verdier? Og har statsråden observert at det her kommer til å bli betydelig gjeld og store tap for mange?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:27:54]: Nå er det slik at vi har fått inn vel 160 hørings svar. Jeg er enig med representanten i at dette handler om folk. Derfor skal vi gå igjennom disse hørings svarene og lage den forskriften, som ikke er ferdig ennå. Vi har ikke hatt den ute på høring for at den var ferdig på forhånd. En vil gå inn i de hørings svarene som foreligger, og da se på forskriften i forhold til hørings svarene. Men det er Stortinget som har besluttet hvordan kompensasjonsordningen skal være. Jeg har vært lojal overfor Stortingets vedtak, laget et forslag til forskrift og sendt det på høring. Det er utgangspunktet for den sisten høringen.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:28:42]: Det er en helt feil tolkning av den debatten som var i Stortinget før sommeren. Da var det representanter fra så godt som de fleste partier som ytret seg og sa at kompensasjonen og erstatningen skal være skikkelig, og det var regjeringen som la grunnlaget i den saken som lå til behandling da. Så det er en urimelig og høyst oppsiktsvekkende bortforklaring. Det er regjeringen selv, med Erna Solberg i spissen, som nå tar fra folk store verdier.

Jeg blir ekstra overrasket når regjeringen først har lagt et altfor dårlig grunnlag og så skylder på representanter i denne sal. Det betyr at man har et veldig lemfeldig forhold til folk som driver næringsvirksomhet i landet.

Jeg ønsker å utfordre statsråden med følgende spørsmål: Når man nå legger opp til en så tilfeldig behandling, betyr det at folk i andre arbeidstakergrupper og næringer kan forvente den samme tilfeldige behandlingen fra regjeringen i framtiden?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:29:47]: Jeg synes det er feil å si at det har vært en tilfeldig behandling. Man har gått grundig til verks med den første høringen som var før nyttår 2018/2019. Man har hatt forskriften ute på høring igjen etter å ha forbedret det som var gjort i 2018, og man har lagt forskriften til grunn for neste høring. Det har ikke vært tilfeldig. Det har vært ut fra et ønske om å gjøre dette på best mulig måte. Det er ingen full erstatning diskusjonen har handlet om. Det har handlet om en kompensasjonsordning fordi man gir et forbud mot pelsdyrhold. Det har vært utgangspunktet for denne debatten.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:30:55]: Spørsmålet mitt går til næringsminister Torbjørn Røe Isaksen, som eg beit meg merke i sa at regjeringa var inne i ein

«tenkepause» i næringspolitikken. Det skal eg kome tilbake til.

Vi har i dag ei regjering som ikkje når klimamåla sine for 2020. Det har statsministeren innrømt. Og det er heilt uklart om ein vil kome i mål i 2030 – eller i 2021, 2022 og 2023. Det er heilt i det blå. Vi er i ferd med å stille oss på feil side av historia i kampen mot klimaendringar.

Om ein ser på dei lange linjene i norsk politikk, skjer dette samtidig med at regjeringa ikkje klarer å omstille norsk næring og industri til å bli meir grøn. Om vi ser på tala frå SSB, tala i nasjonalrekneskapen, ser vi at veksten i investeringar i industri er knytt direkte til leveransar til petroleumsindustrien. Dei neste par åra kjem denne aktiviteten til å gå ned. For industrien elles er investeringsnivået på akkurat same nivå – inga endring der. Vi er altså i ferd med å stille oss på feil side.

I budsjett høyringane som Stortinget no gjennomfører i alle komiteane, er det store inntrykket frå næring og industri at det ikkje skjer noka reell omstilling. Det er i ferd med å breie seg ei generell forbløffing over handlingslamminga til regjeringa. Det er ein grunnleggjande frykt for at den unike moglegheita Noreg har til å byggje næring og industri innanfor område som grøn skipsfart, havvind, CCS og bioindustri, blir forspilt, fordi regjeringa ikkje har ein plan eller ein politikk som verkar.

Så tilbake til tenkepausen: Når er regjeringa ferdig med å tenkje, og klar til å handle?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:33:00]: Det er ikke noen generell tenkepause. Det var knyttet til en helt konkret ordning, nemlig Katapult, som ligger under Siva. Jeg tenker mye, men jeg klarer å gjøre to ting samtidig: Jeg klarer både å tenke og å handle.

Jeg har tenkt mange ganger at representanten Knag Fylkesnes og jeg egentlig burde bytte lister over bedrifter vi besøker, for de sier tydeligvis to vidt forskjellige ting, og de har to vidt forskjellige virkeligheter. For å ta et eksempel: norsk kraftforedlende industri. Når jeg besøker norsk kraftforedlende industri, forteller de om en industri som har redusert klimagassutslippene sine med 40 pst. siden 1990. De forteller om kontinuerlig omstilling. De forteller om hvordan det er engasjement nå, bl.a. gjennom Prosess21, for å se på hele verdikjeden og hvordan man kan gjøre den grønnere. De forteller om hvordan miljøteknologiordningen, som var tema tidligere i dag, som har blitt doblet med dette flertallet, bidrar, hvordan Enova bidrar, og hvordan Innovasjon Norge og Forskningsrådet og den kraftige satsingen både på næringsrettet forskning og innovasjon og på forskning generelt bidrar.

Så må vi selvfølgelig gjøre enda mer. Men jeg er ikke enig i beskrivelsen av at klimamålene våre for 2030 og

2050 er helt i det blå. Det jeg er enig i, er at alle verktøyene ennå ikke er på plass. Men hvis man ser på det som foregår nå, bl.a. EUs kvotesystem, hvis man ser på hvordan man har frikoblet økonomisk vekst fra økte klimagassutslipp, og at klimagassutslippene de siste årene har gått ned, hvis man ser på hva som skjer med hver enkelt sektor som skal få klimaforpliktelser som utarbeides sammen med sektorene, hvis man ser på hva som skjer på grønn skipsfart, hvor regjeringen nå har styrket satsingen ytterligere, og kommer til å gjøre det i 2020, hvis man ser på hvor voldsom teknologiutviklingen er: Det er all grunn til å si at vi kommer til å få det vanskelig, vi vet at det blir kjempetvordrende når vi skal snu hele økonomien vår, men det er mulig å få det til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:35:02]: Eg byter gjerne liste med statsråden. Det er ikkje det at det ikkje skjer spennande ting i norsk industri og næring – det er heilt openbert. Det skjer mykje interessant – kvar dag. Vi er besøk rundt omkring i heile landet og møter desse aktørane. Men det store biletet er veldig enkelt: Det skjer ikkje noko grønt skifte. Det er ei forbløffing og ei frykt, ei bekymring, som breier seg i stadig større lag av norske næringar og industri og i den norske befolkninga. Dei store tala peiker i retning av at vi faktisk ikkje er i mål med klimamåla, og det er heilt uklart – det er ingen plan – korleis ein skal kome inn på sporet igjen, ingen teikn til plan på det.

Så ser ein at det at ein har vore så avhengig av olja som vi har vore, noko vi skal bevege oss ut av, og som vi alle er einige om – der skjer faktisk det motsette. Vi blir stadig meir oljeavhengig. Og ikkje eingong lågthengjande frukter vil regjeringa finansiere.

Til høyringa kom Forum for Miljøteknologi. Dei kan gjennom enkle tiltak få kortsiktige klimakutt på 2 millionar tonn, men regjeringa er ikkje villig til å finansiere det. Kvifor er ein i den tenkjepausen framleis, der ein ikkje er villig til å ta risiko?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:36:12]: Jeg vil anbefale at man tenker samtidig som man handler. Jeg tror det er en god måte å gjøre det på. Man trenger ikke ta en pause av den grunn, det er det ingen grunn til.

Beskrivelsen til Knag Fylkesnes er at det ikke er noe grønt skifte. Hvordan tror representanten Knag Fylkesnes og Sosialistisk Venstreparti at norsk kraftkrevende industri, som er en av de store klimagassutslippsnæringene, har kuttet klimagassutslippene sine med 40 pst. siden 1990? Er det fordi de bare har tenkt at nå fortsetter vi som før, eller er det fordi de er midt i en grønt skifte? Hvordan tror representanten Knag Fylkesnes at Norge er blant de verdensledende på å utvikle nullutslippsskip, -båter, -fartøyer? Er det fordi vi har lent oss tilbake og tenkt at alt skal fortsette som før, eller er det fordi vi

er midt oppe i et grønt skifte? Hvorfor tror representanten Knag Fylkesnes at regjeringen har opprettet Nysnø og tilfører det kapital, og at det skal fortsette i årene som kommer for å investere i klimateknologi? Hvorfor har Enova akkurat gitt støtte til havvindprosjektet til Equinor? Hvorfor har miljøteknologiordningen doblet seg siden denne regjeringen og flertallet kom?

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:37:19]: Ja, det var ein statsråd med mange spørsmål og få svar vil eg seie! Eg kan gi svar på nokre av dei da, sidan vi har bytt posisjon her.

Eg vil minne om at dei utslippskutta som skjedde i industrien, som skjedde over lang tid, kom som eit resultat av ein progressiv miljøpolitikk frå venstresida. Det var ein politikk som høgresida faktisk var imot, som har ført oss i den situasjonen vi er i i dag.

Lågutslepps skipsfart var eit resultat av iherdig innsats frå raud-grøne folk på Vestlandet, som innførte krav, mot regjeringas vilje, mot regjeringas politikk, og fekk i gang dei første elferjesatsingane, som no har danna utgangspunktet for ein ny vår for norsk skipsfart. – Det har skjedd trass i politikken til denne statsrådens parti, ikkje på grunn av.

Og så er det Nysnø. Vi må vel kalle det meir eit snøfnugg. Det skal oppskaleras til 20 mrd. kr, men i dag er det berre på 1,4 mrd. kr.

Da er vi over til CCS. Det siste vi har fått høre, er at regjeringa vil utsetje den avgjerda til 2021. Er det riktig?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:38:22]: Jeg hadde noen retoriske spørsmål, som det heter, men jeg skal la være å gjøre det hvis det skaper forvirring om hvem som svarer og hvem som spør.

Ta grønn skipsfart som et eksempel; ikke bare har regjeringen levert en egen handlingsplan for grønn skipsfart, men dette er også et område som styrkes med over 100 mill. kr i 2020.

Så er jeg helt enig i at det ikke er regjeringen alene som gjør dette. Her er også offensive fylkespolitikere med, og ikke minst er næringen selv med.

Problemet mitt gjelder beskrivelsen av at det ikke skjer noe grønt skifte. Jeg mistenker at det skyldes én veldig enkel ting, og det er at for Sosialistisk Venstreparti er grønt skifte ensbetydende med dårlig nytt for olje- og gassnæringen. Der er vi rett og slett uenige. Jeg er helt enig i at olje- og gassnæringen må gjennom en stor omfattende omstilling – de skal også være en del av det som i praksis er lavutslippssamfunn med 90–95 pst. kutt innen 2050 – men jeg mener at de er en del også av det grønne klimasamfunnet. Der er SV uenig.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:39:27]: Eg skjønner ikkje kva type nivå av ueinigheit vi her snakkar om. Dersom Noreg skal klare det grønne skiftet, er vi heilt avhengige av at den kompetansen som i dag er knytt til petroleumsindustrien, blir brukt på dei nye områda. Det er eit slags mikrokosmos, det grønne skiftet for Noreg. Det er difor det er ei reell bekymring for norsk industri at det ikkje skjer. Ta havvindprosjekta – dei ser ikkje noko til dei på Stord. Ein er reelt bekymra for at den kompetansen som er i ferd med å byggje seg opp på CCS, kjem til å forsvinne fordi regjeringa ikkje er villig til å ta nye risikoar som gjer at vi tar i bruk den kompetansen på nye område. Til og med innanfor oljeindustrien er det bekymring for at regjeringa gjer for lite for å ta vare på den kompetansen som i dag er akkurat der. Når det gjeld handlingsplanar, strategiar osv. – regjeringa har jo hatt så mange av dei at det er heilt utruleg – blir det ikkje meir handling av den grunn. Det har jo berre bidratt inn i den store gjespen og forbløffinga som ein ser i norsk industri.

Og ein ting til: forskning. Det har vore ein reell nedgang i BNP-delen når det gjeld forskning dei siste tre åra (presidenten klubbar), og i år har det vore ein reell, faktisk nedgang.

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:40:42]: Hvis vi ser på grønn skipsfart som et eksempel igjen: Det er ikke slik at en handlingsplan som er ord på et papir – digitalt – i seg selv skaper handling, men det er fordi regjeringen følger opp med både krav og budsjettmidler at dette er handling. Når Sosialistisk Venstreparti beskriver det som om det ikke skjer noe grønt skifte, er det bare å reise rundt i Norge og se på hvordan det grønne skiftet faktisk foregår – i verft, i maritim næring, i norsk industri. Så vet alle der, og også regjeringen vet veldig godt, at tempoet må opp. Vi må gjøre dette raskere, for næringer eller bedrifter som ikke kan være en del av et lavutslippssamfunn, har ikke livets rett.

Så er jeg helt enig i at kompetansen i olje og gass må brukes på nye områder og alternativ energi. Jeg er bare grunnleggende uenig i at en god strategi er å skru den av ved politisk vedtak. Da blir ikke kompetansen brukt til noe annet, da forsvinner den.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:41:45]: SV har aldri føreslått – og det trur eg statsråden veit – å skru av noko som helst, men vi vil ha ein strategi for ein over-

gang frå ein økonomi til ein annan. Da er vi over til spørsmålet: Kva er det grønne skiftet? Det grønne skiftet er når vi har lagt om økonomien vår til ein grøn økonomi, der vi er mindre oljeavhengig, og der inntektene våre ikkje er avhengige av sektorar som er ein del av problemet. Og ikkje minst, det grønne skiftet er når vi er på veg til Paris, når vi faktisk er på veg til å oppnå måla våre. Det er det som er heilt i det blå med denne regjeringa her, og det har vore nokre pinlege augneblikk for oss som les desse handlingsplanane og strategiane frå regjeringa. Det er ikkje slik at ein kan seie: Vi har laga ein handlingsplan, altså er det handlekraft. Eg vil faktisk påstå det motsette, at det har vore å dekkje over for manglande handlekraft.

Men tilbake igjen til spørsmålet om forskning, for det har statsråden i mange samanhengar sagt er avgjerande for det grønne skiftet, vi må satse på forskning. Kvifor går da forskingsdelen ned? Kvifor går forskinga ned i absolutte kroner i budsjettet for neste år?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:42:49]: Det går ikke ned i absolutte kroner. Det representanten refererer til, er en realnedgang. I år skyldes det først og fremst et såkalt teknisk kutt i Forskningsrådet. Forskningsrådet har, veldig enkelt sagt, ganske mye midler som, hva skal man si, forskutteres inn i fremtiden, som er kommitterte prosjekter, som de har på bok. Å ta et teknisk kutt på det, hvor det presiseres i budsjettokumentet at det er et engangskutt – for øvrig under Kunnskapsdepartementets område, høyere utdanningsministeren – skal ikke få konsekvenser for forskningsinnsatsen. Det står eksplisitt, klart og tydelig, og det er den viktigste grunnen til den lille realnedgangen. Men representanten kan ikke ta ut en bitte liten del av det større bildet. Det store bildet er at med denne regjeringen har forskningsinnsatsen økt med 12 mrd. kr. Næringsrettet FoU er nesten doblet i løpet av vår periode. Vi har gått fra et hvileskjær i forskningspolitikken og kunnskapspolitikken til en kraftfull satsing som synes igjen år etter år, og hvor vi for første gang er over 1 pst. av BNP konsistent.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:43:58]: Eg har vore heilt enig i retorikken til statsråden om at forskning er heilt avgjerande dersom vi skal kome oss over den kløfta vi no er i. Forsking er heilt avgjerande viss ein skal klare det store grønne skiftet, det er openbert, og ikkje minst næringsretta FOU, innovasjon osv.

Skal ein kome seg over den kløfta, må ein ta sats. Men det er jo det vi ikkje klarer å finne noko dokumentasjon på nokon stad i det regjeringa sjølv presenterer i

forbindelse med statsbudsjettet. Her legg ein fram ein nasjonalrekneskap der det faktisk ikkje er nokon teikn på grønt skifte, verken i utslepp eller i skifte av økonomi.

Så eg kan avslutte spørsmålet der eg starta: Vil det kome – neste år eller året etter – ambisiøse planar for korleis vi skal få til det store grøne skiftet av Norge, eller er vi framleis der at det er høgst uklart med klimamål, og vi framleis skal vere like oljeavhengige? Vil det kome noko nytt?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:44:57]: Svaret på det er ja, med ett utropstegn – kunne hatt fem, men det er ikke nødvendig, det er bare jåleri å ha flere utropstegn. Det er varslet også. Jeg kan bare ta et eksempel: Dette er igjen ikke mitt ansvarsområde, men CO₂-avgiften. Det er varslet at CO₂-avgiften skal trappes opp. Den blir nå sektornøytral – et viktig virkemiddel.

Samtidig er det varslet at f.eks. Nysnø, som ligger under mitt ansvarsområde, skal trappes opp. Det er også varslet at det skal lages utslippskuttplaner for forskjellige sektorer, bl.a. landbrukssektoren, som nå har kommet veldig langt på vei.

Alt dette til sammen, sammen med en offensiv næringspolitikk, sammen med miljøteknologordningen, sammen med at staten er inne og stimulerer til både de små risikoprojektene som bedrifter rundt om i hele Norge tar, og de store prosjektene, som karbonfangst og -lagring, er det som skal ta oss over til det grønne skiftet.

Hvis spørsmålet er om regjeringen er ferdig med dette nå, er svaret på det åpenbart nei, men vi er godt i gang.

Presidenten: Åsunn Lyngedal – til oppfølgings-spørsmål.

Åsunn Lyngedal (A) [10:46:09]: Mitt spørsmål går også til næringsministeren, fordi det handler om omstilling til det grønne skiftet.

Vi ser på veldig mange områder at regjeringen ikke lykkes med å vedta og gjennomføre politikk som omstiller norsk næringsliv fra karbonavhengighet. Noe av det siste vi så der, var SSBs tall for handelsbalansen. Vi er akkurat like avhengig av inntektene fra olje og gass som vi var da regjeringen Solberg kom til rors.

Vi ser også at klimagassutslippene gikk opp i fjor, på tross av at kunnskapen fra bl.a. FNs klimapanel gir økt grunn til bekymring for hver måned som går. Man har lenge hatt grunn til bekymring, og vi trenger handling.

Mitt spørsmål til næringsministeren blir: Hvor mange tonn CO₂ kommer Norge til å kutte som en konsekvens av næringsministerens budsjettproposisjon?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:47:15]: Vi regner ikke hvor mange tonn akkurat næringsbudsjettet

kommer til å kutte. Det er også fordi veldig mange av de virkemidlene som ligger i min portefølje, er knyttet til næringsliv og privat næringsliv. Men klimaambisjonene til Norge er veldig klare: kutt på 40 pst. innen 2030. Regjeringen har også sagt at vi skal skjerpe klimaambisjonene, vi skal skjerpe dem også fram mot 2050, og privat næringsliv er helt avgjørende for å få det til.

Så to ord om handelsbalansen. På den ene siden er det sånn at en negativ handelsbalanse ikke er bare dårlig. Det er f.eks. bra at norske forbrukere kan kjøpe rimelige varer fra andre land. Det er fornuftig. Så vi er ikke Trump, vi mener ikke at ethvert dårlig underskudd i handelsbalansen automatisk er dårlig. Samtidig er det et reelt problem for Norge – vanskelig å løse – stor skute å snu, at vi er for oljeavhengig. Vi er for avhengig av én stor bransje. Løsningen på det er ikke å skru den bransjen av, men å stimulere til vekst på andre områder.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kari Henriksen (A) [10:48:34]: Mitt spørsmål går til kulturministeren.

Vi har fått frivilligsentraler over hele landet. De er ulike, og de speiler innbyggerne som velger å bruke dem. Felles for dem er at de er bra for folk som vil bidra til å hjelpe andre, de er bra for folk som trenger litt hjelp og kontakt i hverdagen, og de er bra for lokalsamfunnene. Frivilligsentralene trengs.

I sin iver etter å effektivisere har regjeringa nå kastet sine øyne på frivilligsentralene. Verst går det ut over folk som bor i små og sårbare distriktkommuner, der tilbudene fra før kan være få. Kvæfjord kommune i Troms får redusert tilskuddet sitt fra 414 000 til 102 000 kr. Iveland, i min egen region, Agder, får redusert tilskuddet med ca. 290 000 kr. Arbeiderpartiet har både advart mot dette og foreslått at det særskilte tilskuddet til sentralene må beholdes. I et brev at 10. september 2019 sier statsråden at det er for tidlig å konkludere med hvilken effekt overføringen av ansvaret fra staten til kommunene har. – Nei, det er det ikke. Dette forslaget vil ramme folk ute i distriktene som har en forventning om at kommunene sikkert ordner opp. Statsrådens egen hjemkommune, Overhalla, får et betydelig kutt, og heller ikke der har folk rundt frivilligsentralene fått større tro på framtida for frivilligheten, skal vi tro lokalavisa.

Ser ikke statsråden betydningen av frivilligheten som utvikler seg rundt sentralene i bygd og by, eller er det noe hun har forstått som frivilligheten ikke har forstått?

Statsråd Trine Skei Grande [10:50:39]: Jo, regjeringa har forstått hvor viktig frivilligheten er. Det er derfor vi styrker den så massivt som vi gjør i statsbudsjettet, med den største påplussingen på veldig lang tid. Vi ser

at frivilligsentraler er så viktig at vi nesten har doblet tilskuddet til dem. Vi syns at frivilligsentraler er så viktig at vi har økt med 100 nye frivilligsentraler i Norge i løpet av noen få år. Dette er bygd ut som et massivt nettverk over hele landet vårt, i bygd og i by. Tradisjonelt har vi sett at det er de små kommunene som er best når det gjelder frivillighet.

Det er en regjerings og en statsråds oppgave å følge opp de vedtakene som Stortinget faktisk gjør, og dette vedtaket ble fattet lenge før jeg ble statsråd. Vedtaket ble nemlig fattet i 2014, etter stortingsmeldinga om kommunereformen, der man bestemte at ansvaret for frivillighet skulle flyttes til kommunene, og at det skulle gjøres med en del av tilskuddet. Også Arbeiderpartiet støttet at vi skulle gjøre det, med sine vedtak knyttet til kommunereformen.

Noen sier at vi ikke legger innhold i reformene der vi ønsker å flytte makt nærmere folk, men hver gang vi diskuterer et tema der vi ønsker å flytte makt nærmere folk, er man imot det. Det er min jobb å følge opp de vedtakene som er gjort i Stortinget. Dette vedtaket ble altså gjort knyttet til Meld. St. nr. 14 for 2014–2015, om kommunereformen, der man ønsket å flytte mer makt ned til kommunene. Det ble også sagt at vi måtte bruke denne perioden for å styrke ordningen og få flere sentraler, og det har vi gjort. Vi har nesten doblet den, og vi har fått 100 nye sentraler.

Kari Henriksen (A) [10:52:24]: Takk for svaret. Det er litt underlig at regjeringa da velger å endre politikken på et område som bekymrer frivilligheten. De er ikke opptatt av hvor mye penger kommunene får; de er opptatt av hvor mye frivilligsentralene får.

Stram kommuneøkonomi gjør lovfestede oppgaver til budsjettvinnere. Regjeringas kuttpolitikk overfor mennesker i sårbare situasjoner rammer mange, og kommunene må ta et større ansvar. Mange av dem som rammes, får god hjelp av frivillige. Innenfor frivillighet og kultur er det få lovpålagte oppgaver. Jeg tror frykten for ikke å kunne hjelpe folk som trenger andre mennesker og aktiviteter i hverdagen, er en av årsakene til at folk engasjerer seg så mye i forbindelse med denne endringen.

Er statsråden enig i at den frykten ligger bak det store engasjementet vi ser mot endringene knyttet til frivilligsentralene, som regjeringa signaliserer?

Statsråd Trine Skei Grande [10:53:25]: Jeg skjønner at Arbeiderpartiet nå er i ferd med å snu i forhold til det de tidligere har ment, både når det gjelder å støtte omleggingen vi nå snakker om, og når det gjelder å flytte mer makt og ansvar ned til kommunene, med tanke på kommunereformen vi har vedtatt.

Arbeiderpartiet kan ikke påstå at vi har kuttet i dette når vi har nesten doblet det. Arbeiderpartiet kan heller ikke påstå at vi svekker frivilligsentralene når hundre nye frivilligsentraler er opprettet. Noe redelighet må man holde seg til i argumentasjonen.

Det som er diskusjonen, er hvorvidt dette skal være en del av det vi overfører av makt og ansvar til kommunene, og om kommunene skal ha ansvar i frivillighetspolitikken. Det mente Arbeiderpartiet i 2014, men det mener de ikke lenger. Det er greit nok, men jeg må følge opp de vedtakene som er gjort. Så håper jeg at Stortinget vil være med på å finne gode løsninger og sørge for at vi har en best mulig frivillighetspolitikk rundt omkring. Men det er ikke de små kommunene som har dårligst frivillighet. Det er ikke i de små kommunene man legger ned færrest timer til frivillighet. Det er de store kommunene som har en stor utfordring med å få en bedre frivillighet.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [10:54:36]: Jeg registrerer at statsråden er opptatt av å opprettholde en blanding av frivilligsentraler og kommunal drift. Det er nettopp det som er poenget med den politikken som regjeringa fremmer det at frivilligsentralene er redde for å forsvinne når kommunene får dette inn i sine driftsbudsjetter og ikke lenger får øremerkede tilskudd til å opprette flere frivilligsentraler. Det er det som har gjort at vi har fått så mange frivilligsentraler. Det synes det som om statsråden ser helt bort fra. Arbeiderpartiet har vært imot ordningen.

I Nationen tidligere i høst – jeg hører at statsråden gjentar det nå – virket det som om statsråden ikke var helt bekvem med vedtaket. Kan jeg tolke det slik at statsråden har skiftet mening? I så fall er det veldig godt nytt. Da vil de få Arbeiderpartiets støtte, for den overføringen har vi vært imot.

Statsråd Trine Skei Grande [10:55:36]: La meg få si tere fra Innst. 333 S for 2014–2015:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at kommunene bør få et større og mer helhetlig ansvar innenfor frivillighet, forebygging og folkehelse.»

La meg understreke at Arbeiderpartiet, som største parti, står først i rekken.

Dette er grunnlaget for innstillinga i saken om at dette ansvaret skulle overføres i forbindelse med kommunereformen. Det er ærlig å snu, kjære Arbeiderpartiet, men man kan ikke komme i ettertid og si at vi ikke følger opp vedtakene. Det er et bredt flertall i Stortinget

som sier at frivillighetsansvaret skal flyttes til kommunene. Når det viser seg at man ikke liker følgene, er det helt ok å snu, men ikke påstå at man ikke har vært for det.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [10:56:45]: Jeg skal ikke si at jeg blir forvirret i denne salen, for her skal vi ha et kaldt hode og et varmt hjerte, men det høres ut som om statsråden taler litt med to tunger. På den ene sida opplever jeg at statsråden nærmest beklager at hun, som kulturminister, må følge det Stortinget vedtok i 2014. På den andre sida anklager hun Arbeiderpartiet for å ha stemt imot. Jeg får ikke dette helt til å stemme. Arbeiderpartiet har vært imot å overføre driftstilskuddene til frivilligsentralene til kommunene. Det har vært Arbeiderpartiets politikk.

Viktig er også at dette får en distriktspolitisk konsekvens. Hva mener statsråden vil være effektene av den økonomiske politikken vi ser nå? Nå får de største kommunene, som kanskje har det største tilbudet, mer penger til frivillighet, mens de minste kommunene – Iveland og Kvæfjord, f.eks., som jeg nevnte i oppstillingen min – der det kanskje er vanskeligst å få alternative tilbud som ikke er organisert av frivilligsentralene, får mindre.

Statsråd Trine Skei Grande [10:57:52]: For det første: Nei, som jeg leste fra innstillinga, var Arbeiderpartiet for å gjøre denne endringen.

For det andre: Det er ikke grunnlag for å si at frivilligheten og antallet frivilligsentraler i byene er større enn på bygda. Det er greit å mene at man skal forfordle små kommuner når det gjelder frivilligsentraler.

Det tredje jeg syns er underlig, er at man har absolutt ingen tiltro til at kommunene kommer til å ønske å ha dette tilbudet. Det virker som om man regner med at hvis kommunene slipper unna, kommer de ikke til å prioritere dette framover, da kommer dette garantert til å kuttet. Det interessante er at hvis det er noe som virkelig kjennetegner frivilligsentraler, kontra all annen frivillighet i Norge, er det at frivilligsentralene har vært etablert av kommunene. Det er kommunene som står for halvparten av inntektene til frivilligsentralene. Det er kommunene som har ønsket å ha det. Det er lokalpolitikere som har brent for at dette tilbudet skal være der – men man har ingen tiltro til at når kommunene skal bestemme alt, så kommer de fortsatt til å ønske å ha det tilbudet.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [10:59:01]: Jeg har lyst å spørre statsråden om hun har snakket med frivilligsentralene i Norge om dette. Vi hadde budsjetthøring på mandag, og jeg kan fortelle statsråden – hvis hun ikke allerede har fått informasjon om det – at det kom massiv kritikk av ordningen fra frivilligfeltet. De mener at dette er en dårlig ordning, og det er Arbeiderpartiet enig med dem i. Selve rammeverket rundt frivilligsentralene vil forvitre med dette. Styrene vil forsvinne, og frivilligheten vil kunne gå inn i kommunene som en kommunal drift der de frivillige blir med på å støtte opp under det som er kommunale oppgaver. Dermed kan en del av det frivillige engasjementet, som har kjennetegnet frivilligsentralene, forsvinne. Det er bekymringen fra frivilligheten i Norge. Det kom fram gjennom en massiv kritikk.

Har ikke statsråden fått høre den kritikken som vi fikk høre under budsjetthøringen på mandag?

Statsråd Trine Skei Grande [11:00:04]: Det er litt rart at man sier at jeg ikke kjenner frivilligsentralene, ettersom jeg satt flere år som styreleder for norske frivilligsentraler. Jeg var med på å bygge opp dette systemet. Jeg var nummer to, etter Odd Einar Dørum, og satt i styret for det. Jeg styrte FRISAM, Frivillighetens samarbeidsorgan, lenge. Før jeg ble stortingsrepresentant, var dette noe av det jeg jobbet mest med.

Det er soleklart at vi har hatt en utvikling som har vært dramatisk i positiv retning, med en styrking av frivilligsentralene rundt omkring i hele landet. Men jeg må følge opp vedtaket som ble gjort i Stortinget i 2014, med støtte fra Arbeiderpartiet, om at vi må sørge for at mer av frivillighetsansvaret og mer av ansvaret i kommunalpolitikk flyttes nedover, nærmere folk. Dermed må vi – krone for krone – overføre de pengene, som vi har nesten fordoblet, til hver enkelt kommune.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [11:00:58]: Jeg er veldig glad for, og jeg synes det er veldig bra at statsråden har drevet med frivillig arbeid. Da er det litt underlig at statsråden, som er ansvarlig for dette, ikke lytter bedre til det frivilligheten faktisk sier i dag: De er bekymret for utviklingen. Frivillighet Norge er bekymret, og frivilligsentralene er dypt bekymret for den utviklingen. Vi ser altså at kuttene skal overføres til en allerede stram kommuneøkonomi. Hvem er det som får hjelp av frivilligheten? Jo, det er noen ganger de som er rammet av regjeringas andre kutt – arbeidsledige, folk med kroniske sykdommer – som får brukt det frivillige engasjementet til andre innbyggere i kommunen for å få meningsfulle hverdager. Og det er dét som en nå mener står på spill, at

den muligheten som skal være lik i alle kommunene, nå for det første blir ulik mellom kommunene, og den vil ramme folk som trenger aktivitet.

Statsråd Trine Skei Grande [11:02:05]: Uansett hvor mange ganger representanten sier at vi ikke syns dette er viktig, så har vi doblet det og økt med 100 sentraler. Da kan man ikke påstå at vi ikke syns det er viktig. Jo, vi syns dette er et veldig viktig arbeid.

Det som også er viktig for en statsråd, er å forholde seg til de vedtakene som er gjort i dette stortinget, sjøl om vedtakene ble gjort lenge før jeg ble statsråd og fikk ansvaret for feltet. Jeg følger opp det Arbeiderpartiet ba meg om, nemlig å flytte frivillighetspolitikken og ansvaret i frivillighetspolitikken, folkehelsepolitikken og de andre viktige politikkområdene ned til kommunene. Hvis det da er sånn at det å flytte makt ned til kommunene ikke er så viktig i Stortinget lenger, må ansvaret ligge der for å kunne være med på å utvikle det. Jeg må følge opp stortingsvedtak – det er jobben til en statsråd.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [11:02:54]: Det er bra, men så vidt jeg husker, var i hvert fall Venstre – og er det fremdeles – en av pådriverne for dette forslaget. Statsråden snakker veldig mye om fortida, hva som har skjedd og hva som er blitt gjort, og det er på bakgrunn av en annen ordening enn den som nå innføres av regjeringa. Derfor kan ikke jeg skjønne: Hvis statsråden er så opptatt av frivillig sektor og frivillighetssentralene, som jeg tror på at statsråden er, kan jeg på den ene sida forstå at argumentasjonen er at hun bare følger opp Stortingets vedtak, for det skal en selvfølgelig gjøre som statsråd, men jeg kan ikke forstå hvorfor ikke statsråden tar et initiativ til å lytte mer til de frivillige organisasjonene selv – skape en politikk og legge fram for Stortinget en videreføring som er mer i tråd med de mener er riktig, og som også Arbeiderpartiet står for.

Statsråd Trine Skei Grande [11:03:44]: Det er helt greit at Arbeiderpartiet har snudd på dette. Man kan snu på alle områder når det gjelder ønsket om å flytte makt nærmere folk, men da kan man ikke samtidig kritisere at kommunereformen ikke får innhold. Man kan heller ikke kritisere at regionreformen ikke får innhold, hvis hver enkelt gruppe mener at man får det best som egen post på statsbudsjettet, styrt under hvert departement. Jeg vil spre makt i samfunnet, jeg vil være med på en prosess der vi flytter makt nærmere folk, der vi flytter avgjørelsene nærmere folk, der vi flytter prioriteringene nærmere folk. Da må vi også av og til tørre å stå i noen debatter som handler om hvor det riktige vippe-

punktet ligger når det gjelder ansvaret for dette. Jeg mener at frivillighet virkelig er et av de områdene der kommunene burde hatt mye mer makt, der de burde hatt tilgang på pengene, der de burde ha prioritert det som er viktig i sin kommune. Det ligger i grunnlaget, og det var også Arbeiderpartiet enig i i 2014, at dette var et viktig grunnlag for kommunereformen, men vi møtes med at de mener at hver enkelt interesse har det best når staten styrer.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [11:04:52]: Jeg har bare behov for å si at mye av den kritikken som kom fram på høringen, som det høres ut som om statsråden ikke har hørt, nettopp var at dette er et storstilt sentraliseringstiltak, for når vi overfører beregningsgrunnlaget til innbyggertall, vil de store kommunene få veldig mye mer penger enn de små kommunene. Og det betyr at dette er distriktspolitisk ødeleggende for frivilligheten i de små bygdene. Jeg var på seminar med Norges bygdekvinne- lag her forleden, og de var også kjempebekymret for dette. Mennesker som driver med frivillighetsarbeid i små kommuner, sier at dette er ødeleggende for rammen rundt frivilligheten i små kommuner. Da gjelder det å tenke på framtida: Hvordan skal vi organisere dette i framtida? Der mener Arbeiderpartiet at den løsningsregjeringa har, ikke er bra. Jeg vil bare si at hvis statsråden velger å snu, støtter vi det, og vi skal heie på det.

Statsråd Trine Skei Grande [11:05:59]: Både som stortingsrepresentant og som politiker i regjeringa er det viktig å høre på stemmene der ute. Men det er også viktig å høre på dem som ikke kommer på høring. Det er også viktig å høre på dem som ikke har sterke organisasjoner og organisert aktivitet bak seg, dem som kanskje burde hatt en ekstra frivilligsentral, dem som kanskje burde hatt ekstra tilrettelegging for frivilligheten, som ikke har noen til å betale billetten for seg til Oslo for å sitte i høring her. Jeg er som frivillighetsminister opptatt av at vi skal legge til rette for hele den bredden av frivillige, også dem som ikke har sterke interessegrupper bak seg som kan komme hit til Stortinget med sin presentasjon. Derfor har vi doblet støtten til dette feltet. Det er helt soleklart at vi kan gå tilbake til det nivået det var da Arbeiderpartiet styrte, på antall frivilligsentraler og på støtten til hver enkelt frivilligsentraler, men da tror jeg nok at mange av dem som i dag jobber innenfor frivilligheten, blir ganske skremt.

Presidenten: Åslaug Sem Jacobsen – til oppfølgingsspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:07:09]: Vi i Senterpartiet er opptatt av å overføre oppgaver til de nye regionene og kommunene, men vi er veldig opptatt av å ikke ødelegge ordninger som fungerer bra, og av å lytte til folk. Det gjorde heldigvis landbruksministeren da hun snudde i en veldig parallell sak, i saken om å putte tilskuddet til distriktsveterinærene inn i kommunerammen. Da lyttet hun til folk og snudde i den saken. Denne saken er veldig parallell, veldig lik den. Det viser seg nå at det egentlig er konkrete budsjettkutt for 256 kommuner, som vil få mindre penger til frivilligsentralene hvis dette står fast.

Media over hele landet forteller om x antall frivilligsentraler som nå tror at det rett og slett blir kroken på døra. I kulturministerens egen avis, Namdalsavisa, der hun kommer fra, lurer de på hvorfor hun ikke kan høre på folk fra landet som sier noe om dette, for dette er det stort sett bare de store byene som nyter godt av.

Vil ministeren være like lydhør og klok som sin kollega i Landbruksdepartementet og snu i denne viktige saken og ta kampen for frivilligsentralene og frivilligheten inn i regjeringen?

Statsråd Trine Skei Grande [11:08:19]: Den kampen jeg har tatt for frivilligsentralene, er at jeg har økt med hundre frivilligsentraler og nesten fordoblet tilskuddene til dem, slik at det også skal være rom for å gjøre den type disposisjoner som vi nå gjør.

Men her går Senterpartiet i den vanlige fella, at man hører på de interessene som bare representerer alt det bestående, mens det er veldig mange man ikke hører. Det er veldig mange mennesker som aldri vil kunne bruke en frivilligsentral, eller ha tilgang på den type sted, og som aldri kommer hit til Stortinget og forteller sin historie. Det er også en del av dette.

Så min oppfordring er at vi må gjerne finne gode løsninger her, men å tro at alt alltid er best når staten styrer det, det gjør ikke jeg. Jeg vil flytte makt nærmere folk, jeg vil flytte avgjørelser nærmere folk. Og det er soleklart at innenfor frivillighet, folkehelsearbeid og forebyggingsarbeid – alt det som sto i den merknaden som Arbeiderpartiet var med på sammen med regjeringspartiene for å få en styrket kommunereform, der vi gir ansvar nedover – håper jeg at vi i framtida kan finne gode løsninger, der vi også kan flytte makt nedover.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:09:44]: Mitt spørsmål går til landbruksministeren.

I hele sommer har beitenæringen og tamreinnæringen vært plaget av til dels store rovdyrangrep. Statssekretæren i Landbruksdepartementet har reist rundt

for å møte bøndene. Fortvilte bønder i Grong, i Verdal og i Rendalen opplever å miste dyr, og årsaken er en rovdyrpolitikk som er ute av kontroll, og en rovviltforvaltning som ikke evner å gjøre noe med problemene.

I sommer har vi f.eks. hatt ulv i beiteområder i flere kommuner i Trøndelag, i Sogn og Fjordane og i Rendalen, områder der Stortinget har bestemt at det overhodet ikke skal være ulv. Her skal det være sau, det skal være tamrein og villrein. Likevel gjøres det ingenting for å få fjernet ulv fra disse områdene.

Statssekretæren i Landbruksdepartementet har vært rundt og lovet bøndene at antallet ulv skal ned til bestandsmålet. På et seminar i Elverum sa statssekretæren at det er for mange ulv i Norge, og at regjeringens målsetting er at vi skal ned til bestandsmålet.

Denne regjeringen har i gjentatte år overprøvd rovviltnemndene, og det betyr at vi i dag ligger skyhøyt over bestandsmålet for ulv – nesten dobbelt så høyt som bestandsmålet.

Så må jeg si at overfor folk som er fortvilet, også over å miste beitedyr, skal en være forsiktig med å love ting man ikke kan holde. Landbruksdepartementet må heller ikke stille seg i en situasjon der de blir en slags lynleder for regjeringens egentlige rovviltpolitikk. Det vil ikke være å ta folk på alvor. Så når statssekretæren nå er ute og lover at man skal ned til bestandsmålet for ulv, er mitt spørsmål til landbruksministeren: Hvordan vil statsråden bidra til at regjeringen skal oppfylle det løftet og komme ned til bestandsmålet for ulv i Norge?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:11:41]: Jeg har lyst til å begynne med en litt annen inngang. Vi har en delt målsetting på rovdyr. Vi har et forlik i dette hus om hvordan vi skal forvalte den utfordringen som er. Jeg har selv, for to uker siden, vært i Nordland og møtt reindriftseiere som har mistet en stor prosentandel av sine kalver, nettopp fordi en har opplevd at de er blitt tatt av rovdyr. Da er det viktig at vi som fellesskap klarer, både i storting og i regjering, å ha begge de to tankene i hodet. Det var grunnlaget for den delte målsettingen for rovdyrpolitikk som vi faktisk har.

Ut fra det har vi sagt at det skal være beiteprioriterte områder, og det skal være områder som er lagt til grunn for vilt. Dermed må vi også, når man ikke har tatt ut det som gjelder for f.eks. ulv, ta den diskusjonen og få ned det tallet, fordi det er utfordrende i beiteprioriterte områder.

Marit Arnstad (Sp) [11:13:06]: Statssekretæren ga klare løfter, ikke om at vi bare skal ta ut ulv i beiteprioriterte områder, men at vi skal ned til bestandsmålet. Jeg registrerer at statsråden ikke er i stand til å svare på hvordan hun skal bidra til det i regjering. Situasjonen er rett og slett litt for alvorlig til at en skal reise rundt og

kaste blå i øynene på folk og skape falske forhåpninger. Med en slik alvorlig situasjon må ikke Landbruksdepartementet reise rundt i Distrikts-Norge og gi inntrykk av at en vil gjøre noe annet – og mer – hvis en ikke har tenkt å gjøre det. Den samme statssekretæren sa til Nationen på mandag denne uka at regjeringens forslag i budsjettet om at bjørn nå skal gis fortrinnsrett i beiteområder, ikke skal gjennomføres. Altså: Klimadepartementets budsjett på dette området skal ikke gjennomføres. Det betyr jo at det må gjøres noe når det gjelder akkurat det.

Hvordan har Landbruksdepartementet og statsråden tenkt at en her skal overprøve det som står i budsjettproposisjonen fra Klimadepartementet om at dagens yngleområder blir utvidet? Hvordan skal den feilen i Klimadepartementets budsjett rettes opp?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:14:13]: Jeg som statsråd forholder meg til regjeringens rovdyrpolitikk og forliket i Stortinget, og forliket i Stortinget er at en skal prioritere beiteprioriterte områder. Det betyr at ca. 55 pst. av det norske arealet per i dag faktisk er prioritert til rovdyr. Det andre, 44 pst., er til husdyr – eller beiteprioritert. Da er vi nødt til å følge vedtaket i Stortinget. Jeg som statsråd fra Landbruks- og matdepartementet kommer til å følge det forliket, kommer til å gjøre det som er regjeringens politikk, nemlig å følge rovdyrforliket i Stortinget.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [11:15:11]: Ja, det er jo nettopp det jeg spør om: Hva er nå regjeringens rovdyrpolitikk? Er det den fra Klimadepartementet, som i budsjettproposisjonen skriver at hunnbjørner skal ha fortrinnsrett også i beiteområdene, eller er det den fra statssekretæren i Landbruksdepartementet, som sier til Nationen at det som er foreslått i Klimadepartementets budsjett, er feil og må rettes opp? Er det slik at det er Klimadepartementets ønske om at en skal overprøve rovviltneemndene hvert år og dermed få en skyhøy ulvebestand, langt over bestandsmålet, eller er det statssekretæren i Landbruksdepartementets ønske om å få ulvetallet ned til bestandsmålet? Jeg etterspør nettopp det: Hva er regjeringens rovdyrpolitikk?

Presidenten: Som det vises til i spørsmålet, ligger rovdyrforvaltningen inn under klima- og miljøministerens konstitusjonelle område, men det dras også opp knyttet til landbruksinteresser, så jeg overlater ...

Marit Arnstad (Sp) [11:16:05]: Her er det konkrete uttalelser fra Landbruksdepartementet som jeg kan ...

Presidenten: ... fortsatt til statsråd Vervik Bollestad å svare på det spørsmålet.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:16:14]: Jeg er fullstendig klar over at dette ligger under en annen statsråd. Samtidig ligger det en delt målsetting i dette som også ligger under mitt departement. Landbruks- og matdepartementet er en del av det å finne løsninger på de utfordringene som foreligger, nettopp fordi det er en delt målsetting.

Når det gjelder selve budsjettforslaget til klimaministeren, må representanten ta det med den statsråden. Jeg forholder meg til regjeringens politikk, og regjeringens politikk har en delt målsetting. Regjeringens politikk er å følge opp forliket som er gjort i Stortinget.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:16:54]: Jeg har lest Klimadepartementets budsjett på dette området, og i det budsjettforslaget står det ikke at det er Klimadepartementets forslag at hunnbjørner skal ha fortrinnsrett i beiteområdene, det står at regjeringen legger det til grunn. Så går statssekretæren i Landbruksdepartementet ut og mener det motsatte i avisene og i norsk offentlighet.

Det er da jeg spør meg: Er det slik at denne feilen i Klimadepartementets budsjett vil bli rettet opp i Stortinget, eller er det slik at regjeringen her snakker med to tunger og kaster blå i øynene på beitebrukere, som har en vanskelig nok situasjon uten at de skal være nødt til å oppleve det i tillegg?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:17:37]: Jeg lyst til å begynne med å si at er det noe jeg som landbruksminister og Landbruksdepartementet ikke gjør, er det å kaste blå i øynene på folk. Vi i Landbruks- og matdepartementet ønsker å bidra til at vi klarer å få fulgt opp den delte målsettingen som er på rovvilt, en målsetting som er bestemt også i dette huset, en målsetting som er en balansert avtale nettopp for å kunne ivareta både beiteprioriterte områder og samtidig rovdyrpolitikken.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:18:33]: I Nord-Østerdalen, Hedmark og hele Innlandet har det vært stor frustrasjon – og er stor frustrasjon – over at Erna Solberg har nektet å følge opp det demokratiske vedtaket som er gjort i Stortinget med tanke på bestandsmål på ulv, og at bestanden er blitt dobbelt så stor som nasjonalforsamlingen har vedtatt at den skal være. Det jeg vil si er bra av landbruksministeren, er: I et skriftlig spørsmål jeg stilte landbruksministeren, er det et fak-

tum, som ikke er imøtegått, at bestanden nå er dobbelt så stor som den skal være. Det gir oss for første gang grunnlag for å handle i tråd med det Stortinget har vedtatt.

Det er bekymringsverdig at denne handlingen har uteblitt så lenge, for folk er frustrerte og begynner å gi opp håpet om at et demokratisk vedtak skal bli oppfylt. Derfor tenker jeg at statsråden nå kan få muligheten til bare å svare helt enkelt ja på om bestandsmålene til vinteren nå vil bli fulgt opp som det er vedtatt.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:19:33]: Jeg har sagt mange ganger at vi ønsker å oppfylle vår del av forliket. Det er derfor jeg også svarer på skriftlige spørsmål – fordi det er en kjempeutfordring ute i næringen. En møter det hver eneste dag i næringen, og da er vi nødt til også å følge opp bestandsmålene. Jeg skal gjøre ut fra mitt ståsted og min jobb det jeg kan gjøre for å få bestandene så bærekraftige at det ikke også samtidig går ut over de næringene som vi vil ha, nemlig beitebaserte næringer.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:20:16]: Det var dessverre et litt uklart svar, men vi får se hva som kommer til vinteren.

Jeg har lyst til å stille et litt mer prinsipielt spørsmål. Utenfor Stortinget har det to ganger vært markeringer for å oppfylle et demokratisk fattet vedtak. Det har vært veldig sjelden i norsk historie, men det har skjedd i forbindelse med denne saken. Da er det egentlig ikke så vanskelig å skulle innfri det som Stortinget har bestemt – det er bare å gjøre jobben. Ser statsråden at det har blitt noen endring etter at Kristelig Folkeparti kom inn i regjeringen? Eller er det fortsatt sånn at Erna Solberg vil nekte å følge opp det tydelige bestandsmålet som er satt, sånn at vi nå kommer ned på det?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:21:02]: Regjeringens politikk er å følge opp det forliket som ligger i Stortinget. Da må vi gjøre det ut fra de forutsetningene som ligger, og jeg som statsråd har svart nå at jeg skal gjøre det som ligger i min makt, for å følge opp dette ut fra mitt ståsted. Men regjeringen er tydelig på at vi forholder oss til stortingsvedtaket og det forliket som ligger i Stortinget.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:21:29]: Det var fortsatt det samme litt diffuse svaret. Hvis vi går tilbake til det som er situasjonen, at både sau, rein og hund har

blitt tatt i Rendalen i den siste tiden, er det en følelse av at hele regjeringen og rikspolitikere, som blir brukt som et begrep, svikter et lokalsamfunn. Det er ganske alvorlig når det skjer. Da lurer jeg på om statsråden tar inn over seg det ansvaret faktisk å få formidlet at her er det gjort et klart vedtak, et demokratisk fattet vedtak, og at det er opp til norsk politikk å avgjøre hvordan framtiden for beitenæringen i f.eks. Rendalen skal være.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:22:27]: Ja, jeg som statsråd tar inn over meg det ansvaret. Og ja, jeg skal gjøre det som ligger i min makt for å ivareta også det at det skal være et aktivt landbruk i Rendalen spesielt, som har hatt den største utfordringen akkurat de siste månedene.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:22:57]: Etter å ha hørt på denne runden, som har vore ganske forvirrende om kven som uttaler seg på vegner av regjeringa og ikkje, har eg eigentleg berre eitt spørsmål, og det er: Når statssekretæren i Landbruksdepartementet i framtida reiser rundt om i landet og uttaler seg om rovdyrpolitikken, kan ein då leggja til grunn at han uttaler seg på vegner av regjeringa?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:23:25]: Jeg tenker at når vi har en statssekretær som nå har møtt dem det gjelder – møtt bønder, møtt politikere, møtt administrasjonen i disse kommunene – er det nettopp for å ivareta befolkningen. Det er samtidig også viktig å få innspill. Statssekretæren reiser aldri rundt på egen hånd – han reiser selvfølgelig rundt på vegne av departementet som han representerer.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:24:08]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 6, fra representanten Lise Christoffersen til arbeids- og sosialministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 9, fra representanten Bengt Fasteraune til samferdselsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Arne Nævra til samferdselsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Elin Tvette til klima- og miljøministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Kjersti Toppe (Sp) [11:24:36]: «Det er en rekke omstridte påstander i regjeringens begrunnelse for å bevilge en låneramme til Nye Oslo universitetssykehus. Det hevdes blant annet at prosjektet er økonomisk bærekraftig, men kvalitetssikringen av prosjektet konkluderer med at det er «betydelig usikkerhet knyttet både til investeringskostnadene og de driftsøkonomiske gevinstene».

Hvordan kan statsråden gå inn for en lånebevilgning av denne størrelsesordenen når usikkerheten er så stor?»

Statsråd Bent Høie [11:25:14]: Det er nettopp denne type spørsmål en tar stilling til når regjeringen anbefaler Stortinget å slutte seg til denne lånebevilgningen. Det er sånn at Helse Sør-Øst har det samlede ansvaret for økonomien i regionen, og de må ved søknad om lån til større prosjekter vise at regionen kan håndtere økte kostnader som følge av prosjektet. I denne vurderingen er det viktig å sikre kvaliteten i prosjekteringen. Den eksterne kvalitetssikringen av konseptfasen skal forsikre om at prosjektet er utredet og analysert i henhold til de føringene som foreligger. Den eksterne kvalitetssikrer oppga at prosjektet, etter deres vurdering, var nå klart til å videreføres inn i neste fase, nemlig forprosjekteringsfasen. I forprosjekteringen vil prosjektet bli detaljprosjektert.

Det er riktig at ekstern kvalitetssikrer bemerker at det er betydelig usikkerhet knyttet til både investeringskostnader og driftsøkonomiske gevinster. En viktig tilleggsopplysning i konklusjonen er imidlertid at bærekraften på regionalt helseforetaksnivå synes robust, men det nevner ikke representanten Toppe i sitt spørsmål, og jeg har ikke registrert at representanten nevner det i andre sammenhenger heller.

I alle investeringsprosjekter er det knyttet risiko til både investeringskostnader og driftsøkonomiske gevinster. Det kan aldri underslås. Konsekvensene øker med prosjektets størrelse, og det er ekstern kvalitetssikrers rolle å peke på dette. Samtidig vil nå prosjektet videreføres inn i forprosjekteringsfasen, og i denne fasen vil investeringskostnader og effekter bli detaljprosjektert. Risikoen i et prosjekt vil avta med grad av prosjektering.

Det er ikke noe sted i landet det ligger bedre til rette for å organisere virksomheten på en måte som gir så store muligheter for driftseffektivisering, enn det dette prosjektet ved Oslo universitetssykehus gir. Bedre bygningsmessige forhold og samling av tjenester vil nettopp bidra til dette. Helse Sør-Øst har ikke lagt til grunn at Oslo universitetssykehus skal drive like effektivt som de aller beste, men har likevel lagt til grunn at det er mulig å gjøre vesentlige driftseffektiviseringer.

Jeg er opptatt av at Oslo universitetssykehus får nye bygg, bedre kapasitet og mulighet til å samle funksjoner. Som følge av prosjektets størrelse og kompleksitet, må det gjennomføres en stram økonomistyring gjennom hele prosjektet for å holde den økonomiske utviklingen under kontroll.

Kjersti Toppe (Sp) [11:27:50]: Ein annan omstridd påstand er det som regjeringa hevdar i statsbudsjettet, at brukarutvala har vore tydelege på at dei støttar planane for nye OUS, og at dei meiner det er eit uttrykk for den kvalitetshevinga for pasientar som utbygginga er forventa å gi. Problemet er at dette ikkje stemmer. Brukarutvalet ved OUS har vedtatt at dei ikkje støttar utbygginga på Gaustad. Oslo-avdelinga til FFO, som er Noregs største brukarorganisasjon for brukarar og pasientar, har òg gjort vedtak mot prosjektet. Vi veit at økonomien og berekrafta er skjør, men støtta hos fagfolk og brukarar er visst endå skjørare, så kvifor skriv regjeringa usant om brukarstøtte, og meiner statsråden at han veit betre enn brukarutval om kva som gagnar pasientar og brukarar mest?

Statsråd Bent Høie [11:28:47]: Det er ikke riktig. Brukerutvalget i Helse Sør-Øst har gått inn for dette prosjektet. Det vet representanten Toppe veldig godt. Dermed er det representanten Toppe som ikke lytter til brukerne i denne saken.

Kjersti Toppe (Sp) [11:29:03]: Eg snakka om brukarane i OUS. Eg merkar meg at statsråden faktisk ikkje svarer på eit sånt viktig spørsmål, når det står direkte feil i statsbudsjettet.

Eg vil ta opp ein tredje påstand som er omstridd. I fjor varsla plan- og bygningsetaten i Oslo høg eller svært høg reguleringsrisiko ved sjukehusplanane på Gaustad fordi det skal byggjast høgt, for tett og for nært natur og verneverdige bygg. Etterpå har det kome fleire justeringar, som medfører enda større plassbehov, bl.a. auka pasientopptak og fleire fødsler. Spørsmålet er korleis regjeringa kan leggja fram forslag om å godkjenna lånesøknaden til eit prosjekt med så stor reguleringsrisiko. Og korleis meiner statsråden at ein skal få plass til dei nye utvidingane utan at reguleringsrisikoen vert enda større?

Statsråd Bent Høie [11:30:03]: Dette er godt vurdert av Helse Sør-Øst, og de har også god dialog med byrådet i Oslo om disse spørsmålene.

Det er på dette tidspunktet lånesøknaden skal fremmes og behandles av regjeringen, men det er ikke slik når en behandler denne typen prosjekter, at en venter til reguleringsarbeidet er ferdig. Vi mener at det som er planlagt, er fullt ut innenfor det som er mulig å få regulert på den tomten.

Vi er også opptatt av at det nye regionsykehuset til Helse Sør-Øst på Gaustad ikke skal bli for stort, rett og slett fordi en del av disse funksjonene framover også kommer til å bli løst på de nye sykehusene ellers i Helse Sør-Øst. Så det er ikke et poeng å bygge et størst mulig sykehus på Gaustad, men jeg mener at det er god plass til både nåværende og framtidige behov på Gaustad.

Spørsmål 2

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:31:19]: «Akershus universitetssykehus er bygget for å betjene 340 000 innbyggere, men har i dag ansvaret for mer enn 530 000. I planene om Nye Oslo universitetssykehus skal bare én av tre Groruddalen-bydeler overføres fra Ahus til Aker sykehus etter første etappe. Vi vet ikke når en eventuell etappe 2 er ferdig. Ifølge Legeforeningen vil oppgavene til Ahus øke med opptil 60 prosent frem til 2035.

Ser ikke regjeringen behovet for å avlaste Ahus og bygge et lokalsykehus for hele Groruddalen etter første etappe?»

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [11:32:00]: Regional utviklingsplan for Helse Sør-Øst presenterer framskrivninger for Akershus sykehusområde hvor det forventes at antall liggedøgn vil øke med 21 pst. innen somatiske helsetjenester i 2035 – sammenliknet med 2017. Befolkningen som sokner til Akershus universitetssykehus, er økt, men det er viktig å ta i betraktning at en stor andel av pasientbehandlingen skjer på sykehusene i Oslo. Det gjelder i særlig grad bydelene Alna, Grorud og Stovner.

Helse Sør-Øst har vurdert behovet for økt kapasitet ved Oslo universitetssykehus og Akershus universitetssykehus i forbindelse med planleggingen av Aker og Gaustad-utbyggingen. Det er planlagt en trinnvis oppbygging av kapasiteten ved Aker sykehus. I etappe 1 skal Aker sykehus bygges ut slik at de kan overta lokalsykehusansvar for bydelene Alna og Bjerke og to andre bydeler i Oslo. Det er besluttet at utbyggingen i etappe 1 også skal omfatte overføring av lokalsykehusansvar for psy-

kisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling for flere bydeler – inkludert Grorud og Stovner.

Det somatiske tjenestetilbudet til Grorud og Stovner skal overføres til Aker sykehus i etappe 2. Med en slik trinnvis utvidelse kan sykehuset overta befolkningsansvaret fra Akershus universitetssykehus etter hvert som Ahus trenger denne kapasiteten for å ivareta tilbudet til den økte befolkningen i Akershus.

Etappe 1 er planlagt gjennomført innen 2030/2031. Etappe 2 er planlagt gjennomført innen 2035. Helse Sør-Øst vil vurdere dimensjoneringen i etappe 2 ut fra nye prognoser for befolkningsveksten.

I tillegg til utbyggingene ved Oslo universitetssykehus som vil ha betydning for Akershus universitetssykehus, ses det på muligheten for å utnytte ledig kapasitet og arealer ved Kongsvinger sykehus, omdisponering av eksisterende lokaler og også leie av lokaler på Nordbyhagen. Akershus universitetssykehus har også planer om et nytt bygg for psykisk helsevern, og de skal starte opp et arbeid om nytt stråle- og somatikkbygg.

Vi må lære av det som skjedde da Akershus universitetssykehus ble tatt i bruk i 2008. En viktig lærdom er at utbyggingen på Aker skal skje i takt med befolkningsutviklingen, slik at vi unngår å bygge et nytt stort sykehus som tapper personellressurser fra resten av landet – eller at vi blir sittende igjen med for stor kapasitet på Ahus.

Jeg er fornøyd med at Helse Sør-Øst prioriterer utbygging ved Aker for psykisk helsevern og rusbehandling for Groruddalen-bydelene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:34:36]: Jeg må si at statsråden overhodet ikke tar inn over seg de kapasitetsutfordringene som er på Ahus i dag. Situasjonen på Ahus er alvorlig, og Legeforeningen både ved Ahus og for Akershus har slått alarm. I et brev til Stortinget – til stortingsrepresentantene – tidligere i år viste en nettopp hvordan Ahus i dag ikke har kapasitet til å behandle alle de pasientene som en har i sitt område. En viser hvordan alvorlig syke pasienter fra Groruddalen blir kasteballer mellom ulike sykehus. Nå går en altså fra regjeringens side inn for en gigantisk utbygging på Gaustad som ikke vil løse kapasitetsutfordringene for Ahus, og der en skyver ut i det uvisse når de kan løses. Hva er svaret for dem på Ahus som i dag sliter med store kapasitetsutfordringer? Når får en en holdbar situasjon for Ahus?

Statsråd Bent Høie [11:35:44]: Svaret for dem på Ahus er definitivt i hvert fall ikke å følge Senterpartiets oppskrift, som ville skjøvet disse utbyggingene mange år ut i tid. Svaret er nettopp de planene som nå foreligger, og man er nå heldigvis kommet i gang med å gi lånebevillinger for utbygging av et nytt sykehus på Aker, som fra 2030/2031 begynner å avlaste Ahus med å flytte bydeler fra Ahus tilbake igjen til Oslo. I tillegg planlegges

det utbygging på Akershus universitetssykehus, bl.a. nytt bygg for psykisk helsevern, og det skal også starte opp et arbeid med nytt stråle- og somatikkbygg. Samtidig har jeg sørget for at Kongsvinger sykehus har blitt flyttet over fra Sykehuset Innlandet til Ahus. Dermed er Ahus gitt muligheter for å utnytte den ledige kapasiteten der, samtidig som det sikrer at Kongsvinger sykehus også blir drevet for framtiden, i motsetning til med Senterpartiets politikk, som sannsynligvis ville innebåret at sykehuset hadde blitt nedlagt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:36:48]: Det er jo nettopp med Senterpartiets løsning en vil kunne sikre en raskere utbygging av Aker sykehus som et lokalsykehus for hele Groruddalen som kan avlaste i forhold til kapasiteten på Ahus bl.a. for framtiden, i stedet for å kjøre fram en gigantisk utbygging på Gaustad som det er store økonomiske utfordringer knyttet til, som representanten Toppe også viste til. Kvalitetssikringen av prosjektet konkluderer med at det er betydelig usikkerhet knyttet til både investeringskostnadene og de driftsøkonomiske konsekvensene. Det er jo nettopp ved å kjøre fram en slik utbygging en skaper usikkerhet om den framtidige situasjonen for et lokalsykehus for hele Groruddalen som kan avlaste Ahus på det området, og også skaper usikkerhet om de helt nødvendige utbyggingene som er på Ahus både når det gjelder strålebehandling og når det gjelder psykiatri. Hvorfor sørger ikke statsråden for en skikkelig utredning av Ullevål som alternativ istedenfor å kjøre fram sine gigantplaner?

Statsråd Bent Høie [11:37:55]: Her kommer det jo klart fram at representanten ikke er bekymret for Ahus – det er Ullevål som er bakgrunnen. Senterpartiet må snart bestemme seg for om Gaustad-utbyggingen er gigantisk, eller om den er for liten. Nå har jeg nettopp måttet svare representanten Toppe, som er bekymret for at Gaustad-utbyggingen blir for liten, og så står denne representanten fra Senterpartiet her og kaller utbyggingen for gigantisk. Heldigvis er den midt imellom, den er akkurat passe. Senterpartiets alternativ på dette området ville betydd ytterligere utredninger, ytterligere utsetninger, og det hadde ikke minst gått ut over innbyggerne i den nye regionen Viken, som er avhengig av et Ahus som får avlastning både gjennom overføringen til Aker og gjennom de utbyggingene som skal foregå med Ahus. De trenger ikke nye, lange utredninger og ny usikkerhet. De trenger at vi kommer i gang.

Spørsmål 3

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:38:58]: «Helseforetakene må spare opp 30 prosent av investere-

ringskostnadene ved å gå i overskudd på driften. Oslo universitetssykehus har ikke klart dette, og skal dermed bruke av den regionale bufferen til Helse Sør-Øst, som er bygget opp ved å holde midler tilbake fra de andre helseforetakene i regionen.

Kan statsråden garantere at realiseringen av Nye Oslo universitetssykehus ikke går på bekostning av nødvendige byggeprosjekter i andre deler av Helse Sør-Øst?»

Statsråd Bent Høie [11:39:29]: Helse Sør-Øst har et samlet ansvar for økonomien i sin region. Når de søker om lån til større prosjekter, må de vise at både regionen og helseforetaket kan håndtere de økte kostnadene som følger av prosjektet. I tillegg må regionen sørge for at helseforetaket og regionen har likviditet til å håndtere utbetalingene som følge av prosjektet.

Oslo universitetssykehus har tidligere bidratt til å realisere prioriterte prosjekter i andre deler av Helse Sør-Øst og har betydelige beløp utestående i den regionale låneordningen. Nå er utbygging ved Oslo universitetssykehus prioritert. Helse Sør-Øst har opparbeidet seg en solid likviditet og regional buffer til å gjennomføre oppgraderinger av sykehus i helseregionen.

Helse Sør-Øst vurderer og prioriterer sine investeringsplaner årlig gjennom behandling av økonomisk langtidsplan. Styret i Helse Sør-Øst behandlet økonomisk langtidsplan for 2020–2023 i juni 2019. Her er flere prosjekter prioritert i tillegg til Nye Oslo universitetssykehus. I den økonomiske langtidsplanen for 2020–2023 er det lagt opp til å øke den sentrale resultats- og likviditetsbufferen i regionen med 3,2 mrd. kr. Samtidig som det er viktig at helseregionene er opptatt av resultatutviklingen, vil jeg understreke at det også ligger inne midler til investeringer i de årlige basisrammene. I de økonomiske langtidsplanene framkommer det at Helse Sør-Øst årlig har 3,8 mrd. kr tilgjengelig i fri likviditet ved et resultat i balanse. Disse midlene benyttes til avdrag på tidligere lån, finansiering av regionalt prioriterte prosjekter og til helseforetakenes lokale investeringer.

Jeg er opptatt av at Oslo universitetssykehus får nye bygg, bedre kapasitet og mulighet til å samle funksjoner. Det er viktig ikke minst for tilgangen til helsepersonell i hele resten av landet at tilbudet i Oslo organiseres slik at det i framtiden er behov for minst mulig vekst i behovet for helsepersonell i dette området. Som følge av prosjektets størrelse og kompleksitet vil det måtte gjennomføres en stram økonomistyring gjennom hele prosjektet for å holde den økonomiske utviklingen under kontroll.

Økonomisk langtidsplan for Helse Sør-Øst viser at regionen planlegger å gjennomføre en rekke andre byggeprosjekter, og at de vurderer at det er rom for å gjennomføre disse samtidig med Aker/Gaustad-utbyggingen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:41:52]: Jeg blir ikke trygg av svaret.

I kvalitetssikringsrapporten sier PwC om OUS-utbyggingen at det «etter vår oppfatning er betydelig usikkerhet knyttet både til investeringskostnadene og de driftsøkonomiske gevinstene». Dette vil kunne påvirke økonomisk og finansiell bæreevne.

Når statsråden peker på bærekraft i Helse Sør-Øst, er det avhengig av effektivisering i alle foretak i regionen, som allerede har kapasitetsutfordringer. Om OUS ikke når sine mål, mener helseministeren da at OUS skal skjære ned på driften for å spare, eller skal man skjære ned på andre investeringer i Helse Sør-Øst, i sammenheng med en enorm effektivisering i økonomisk langtidsplan på bl.a. 13 pst. i Innlandet i løpet av fire år?

Statsråd Bent Høie [11:42:40]: Nå er det slik at Innlandet har sine egne investeringsplaner, som de selvfølgelig også må ta hensyn til. I Helse Sør-Øst gjennomføres det nå nybygg ved Radiumhospitalet. I Kristiansand, i Tønsberg og i Drammen var det nylig byggestart for nytt sykehus. I tillegg til OUS-prosjektet gjennomføres det nå konseptplaner for prosjekter ved både Sykehuset Telemark, Akershus universitetssykehus, som jeg har vært inne på i et tidligere svar, og Sykehuset Østfold. Det er videreutvikling av Sykehuset Innlandet, som representanten er godt kjent med, akuttbygg ved Sørlandet sykehus og oppgradering av sykehusene i Bærum, på Ringerike og i Kongsberg. Det er også lagt opp til å etablere nye stråleenheter ved sykehusene i Vestre Viken, i Telemark, i Vestfold, i Akershus og i Østfold fram mot 2030. Det er altså en rekke prosjekter som er prioritert i tillegg til Nye Oslo universitetssykehus i langtidsplanen for Helse Sør-Øst.

Så til det som representanten betegnet som gigantiske innsparingsplaner: Vel, Oslo universitetssykehus må i perioden 2019–2028 spare inn 450 mill. kr. Det er 45 mill. kr årlig på et budsjett på 23 mrd. kr. Jeg oppfatter ikke det som urealistisk.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:43:50]: Statsråden understreker i sitt svar hvor enormt ambisiøse disse planene er. Regjeringen peker i statsbudsjettet for 2020 på at Helse Sør-Østs likviditetsreserve blir brukt i Oslo, og at oppgaver kan bli lagt til andre foretak for å få dette til. Alle foretak i Sør-Øst har måttet bidra inn i denne bufferen, med kutt i sine driftsbudsjetter.

Kan statsråden gi en oversikt over hvordan de store investeringene i Oslo vil påvirke driftssituasjonen ved de andre foretakene i Sør-Øst? Dette kan bety at kritisk spesialistbehandling ikke blir gitt til pasienter. Kan statsråden stå inne for at pasienter blir satt på vent, eller er effektiviseringsmålene ved Sykehuset Innlandet ikke gjennomførbare?

Statsråd Bent Høie [11:44:33]: Oslo universitetssykehus har i flere år bidratt til oppbyggingen av den likviditetsreserven som Helse Sør-Øst har, og også bidratt til de investeringene som er gjennomført i andre deler av Helse Sør-Øst. Noe av hensikten med å ha helseregioner er nettopp at en får en solidarisk modell der de ulike deler av helseregionen bidrar på ulike tider, men også får igjen på ulike tider. Det er nettopp årsaken til at Helse Sør-Øst kan ha de ambisiøse planene som de har, ved at de bl.a. har holdt tilbake penger for å kunne håndtere dette investeringsbehovet som er i hele regionen.

Jeg er veldig klar på at både Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst selvfølgelig må ha en stram styring med prosjektet i Oslo, og det har jeg ingen grunn til å tvile på at de kommer til å ha. Den risikoen som ekstern kvalitetssikrer peker på – og som de skal peke på – vil reduseres etter hvert som prosjektet videreutvikles og blir mer detaljert.

Spørsmål 4

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:45:50]: Spørsmålet gjelder Oslo universitetssykehus: ««Veileder for tidligfasen i sykehusbyggprosjekter» fastslår blant annet at en virksomhetsmessig utviklingsplan er det første som må foreligge i sykehusplanleggingen, at det skal foretas en konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven før man beslutter lokalisering, og at flere ulike konsepter skal vurderes i konseptfasen.

Mener statsråden at veilederen er fulgt i denne saken?»

Statsråd Bent Høie [11:46:21]: Hver helseregion har ansvar for å planlegge og utrede investeringsprosjektene i sin region. De fire helseregionene har i fellesskap utarbeidet en veileder for tidligfasen i sykehusprosjekter, som styrene i helseregionene har vedtatt.

I Helse Sør-Øst har planleggingen av Nye Oslo universitetssykehus pågått i en årrekke. I denne perioden har veilederen blitt oppdatert og justert, og en revidert versjon ble vedtatt høsten 2017. I den siste versjonen er innholdet i idéfase endret, og det omtales nå som «prosjektinnramming», da investeringer og bygningsmessige behov også blir vurdert i helseforetakenes utviklingsplaner. I tillegg er det lagt til grunn at lokalisering bør avgjøres før igangsetting av konseptfasen.

For Nye Oslo universitetssykehus ble struktur og mål bilde vedtatt i 2016 etter at idéfase var gjennomført. Målbildet var i tråd med ønske fra Oslo kommune, og det ble besluttet å realisere det nye, store akuttsykehuset på Aker. Når det gjelder samling av lands- og regionfunksjoner, viser idéfaseutredningene at Gaustad

kommer best ut. Dette henger sammen med at Gaustad har den nyeste bygningsmassen. Å etablere et samlet regionsykehus på Ullevål ble ikke anbefalt i idéfaseutredningene, og det ble ikke ansett som samfunnsøkonomisk lønnsomt. Helse Sør-Øst har senere vurdert dette alternativet og kommet fram til at det ville ha kostet 12,8 mrd. kr mer og tatt syv år lengre tid å gjennomføre.

I konseptfasen er det, i tråd med veilederen, utarbeidet alternative løsninger – både konseptuelle og alternative innplasseringer av bygningene på tomtene ved Aker og Gaustad er vurdert.

Veilederen for tidligfasen i sykehusprosjekter sier at avklaring av lokalisering skal gjøres før man starter konseptfasen. Dette ble gjort ved planleggingen av Aker og Gaustad.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:48:15]: Sjøl om det er de fire regionale helseforetakene som har utarbeidet veilederen, kan de ikke gjøre det uten at statsråden godkjenner den, så det er i realiteten statsrådets dokument.

I henhold til veilederen for tidligfasen for sykehusprosjekter fra 2017 heter det under punkt 4.3, Godkjenne valg av lokalisering:

«I de tilfeller endring av eksisterende sykehusstruktur innebærer valg av ny lokalisering, skal besluttende styre i det regionale helseforetaket forelegge dette for departementet (ref. Helseforetakslovens §30).»

Mitt spørsmål er følgende: Når godkjente statsråden lokalisering av sykehuset i denne saken, altså det som innebærer at Ullevål skal legges ned? Og punkt 2: Har denne beslutningen vært et faktum som har overstyrt styret i Helse Sør-Østs videre planlegging etter denne dato?

Statsråd Bent Høie [11:49:09]: Som representanten er vel kjent med, ble målbildet ved Oslo universitetssykehus, og struktur, vedtatt i 2016 – etter at idéfase var gjennomført. Og som representanten også er klar over, ble det bekreftet av meg i foretaksmøte den 24. juni samme år, etter at det også var blitt behandlet i styrene både i Oslo universitetssykehus og i Helse Sør-Øst. Det er også i tråd med ønsket fra Oslo kommune. Det første resultatet av dette ser vi nå på Radiumhospitalet, der en nå river klinikkbygget og er i ferd med å bygge opp et nytt klinikkbygg, og Oslo kommune har også i etterkant av det vedtatt å bygge den nye storbylegevakten på Aker.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:49:55]: Til det statsråden sier: Begrepet «målbilde» er et abstrakt begrep som ingen andre enn dem som sitter i rommet, kan kjenne innholdet i. Det er helt udefinerbart.

Jeg vil gjenta spørsmålet mitt, for det statsråden nå i virkeligheten sa om den beslutningen av 24. juni 2016, er at det var da statsråden godkjente lokalisering etter veilederen – noe som i realiteten betyr at styret i Helse Sør-Øst måtte forholde seg til den beslutningen og ikke kunne legge andre alternativer til grunn. Er det korrekt?

Statsråd Bent Høie [11:50:39]: Da jeg behandlet saken i foretaksmøtet, var den på forhånd behandlet både i styret i Oslo universitetssykehus og i styret i Helse Sør-Øst, og de hadde lagt til rette for denne beslutningen gjennom all den utredning og planlegging som hadde vært i forkant. Det betyr at idéfase var gjennomført. Da ble både struktur og målbilde vedtatt. Det er også det man har planlagt for etterpå, selv om styret bl.a. har sett på alternativer som samling av regionsykehusfunksjoner på Ullevål, noe som ikke ville ha vært i tråd med dette målbildet – det som var beslutningen i 2016. Men fordi det var et ønske fra bl.a. Oslo kommune om at en skulle se nærmere på det, har styret sett på det. Det har jeg ingen problemer med, og det betyr at den typen bindinger som representanten her prøver å antyde, ikke er tilfellet.

Presidenten: Neste spørsmål er fra representanten Åsunn Lyngedal til næringsministeren. Spørsmålsstilleren er ikke til stede i salen, så vi går videre til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lise Christoffersen til arbeids- og sosialministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende.

Lise Christoffersen (A) [11:52:16]: «Stavanger tingrett avsa dom i september 2019 om at sjømenn i Rødne Trafikk mister sin lovbestemte rett til pensjon fordi arbeidsgiver ikke har betalt for obligatorisk tjenstepensjon. 10. april 2018 gjorde Stortinget følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere en tilsynsordning med tilhørende sanksjoner, som skal sikre at bedriftene følger opp den lovbestemte plikten til å opprette og beholde obligatorisk tjenstepensjon for sine ansatte.»

Hva har regjeringen gjort for å følge opp dette vedtaket?»

Statsråd Siv Jensen [11:52:58]: Loven om obligatorisk tjenstepensjon trådte i kraft i 2006 og pålegger de fleste arbeidsgivere å ha en tjenstepensjonsordning for sine ansatte. Denne plikten er det svært viktig at arbeidsgiverne følger opp.

Etter dagens lovverk har Finanstilsynet myndighet til å pålegge arbeidsgivere å etablere en tjenstepen-

sjonsordning. Finanstilsynet kan også, om nødvendig, treffe vedtak om dagmulkt så lenge arbeidsgiveren ikke følger opp plikten til å ha en tjenstepensjonsordning. Det føres dermed allerede tilsyn med arbeidsgiveres plikt til å ha en tjenstepensjonsordning.

Spørsmålet som Stortinget har bedt oss om å vurdere, er om tilsynsordningen bør endres eller utvides. Finansdepartementet har satt i gang dette arbeidet og bedt skatteetaten om å utrede hvordan informasjon som allerede innrapporteres til offentlige myndigheter gjennom a-ordningen, eventuelt kan brukes til oppfølging av private tjenstepensjonsordninger. SSB, Nav, Finans Norge og Finanstilsynet inngår i arbeidsgruppen sammen med skatteetaten.

Skatteetaten mottok oppdraget i juni i år, og utredningen skal leveres i november 2019. Et av formålene med utredningen er å foreslå løsninger som kan bidra til å øke antallet arbeidsgivere som etterlever sine pensjonsforpliktelser. En ny tilsynsordning må være kostnadseffektiv og samtidig bidra til at bedriftene følger opp forpliktelser overfor sine arbeidstakere på en god måte. Skatteetatens utredning er et viktig skritt på veien til å få den informasjonen vi trenger for å kunne gjøre grundige vurderinger av eventuelle endringer i tilsynet med private tjenstepensjoner.

Lise Christoffersen (A) [11:54:35]: Jeg takker for svaret. Det er interessant å vite sånn ca. når Stortinget kan vente å få en sak, men det er mulig det er litt for tidlig å si.

Jeg kunne tenke meg å spørre om følgende, for jeg legger merke til at det i Finansdepartementets budsjettproposisjon for 2020 står at utredningen har som mål – som finansministeren også sa – å øke antallet arbeidsgivere som etterlever sine pensjonsforpliktelser. Det står ikke å sørge for at alle arbeidsgivere etterlever forpliktelsene sine.

Betyr det at det fortsatt bare legges opp til stikkprøvekontroller, eller vil det gjennom bruk av informasjon fra a-ordningen være mulig å legge opp til en løpende kontroll av at alle arbeidsgivere innfrir sine pensjonsforpliktelser?

Statsråd Siv Jensen [11:55:26]: Jeg skulle ønske jeg kunne svare veldig tydelig på det spørsmålet nå, men vi får denne utredningen i november og vil gå gjennom den og på egnet måte komme tilbake til Stortinget for å svare på spørsmålene fra representanten.

Lise Christoffersen (A) [11:55:44]: Jeg har for så vidt forståelse for det.

Et annet oppfølgingsspørsmål: Statsråden viste til Finanstilsynet og at vi allerede har en tilsynsordning. Det er jo sånn at Finanstilsynet i dag har myndighet til å

håndheve loven om OTP, men før en annen tilsynsordning er på plass, har de sagt at de bare baserer seg på tips. Tall fra 2017 viser 34 forhåndsvarsler og 8 dagbøter, men når media forsøker å få innsyn i hvilke selskaper dette gjelder, fordi de mener det er viktig å formidle informasjon om useriøse bedrifter som snyter sine ansatte for pensjon, sier Finanstilsynet at dette er «forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde».

Deler statsråden den vurderingen, eller vil en ny tilsynsordning legge opp til at offentligheten også får slikt innsyn?

Statsråd Siv Jensen [11:56:42]: Den gjeldende tilsynsordningen baserer seg både på tips og på henvendelser utenfra om mulige brudd på loven.

Som jeg sa i mitt første svar, er det viktig at flest mulig arbeidsgivere etterlever dette regelverket, rett og slett fordi det handler om folks rettigheter til å opparbeide pensjon. Jeg er glad for det engasjementet som representanten her utviser, og vil komme tilbake til disse spørsmålene i forbindelse med oppfølgingen av arbeidet som nå gjøres i regi av skatteetaten og andre etater.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 5, fra representanten Åsunn Lyngedal til næringsministeren.

Spørsmål 5

Åsunn Lyngedal (A) [11:57:32]: «Brønnøysundregistrene er i gang med å utvikle nytt saksbehandlings-system til erstatning for det som ble utviklet på 90-tallet. De to plattformene vil måtte driftes parallelt i flere år framover. I tillegg øker utgiftene til informasjonssikkerhet. Registrene er sentrale for å oppnå forenkling for nærings- og foreningsliv gjennom digitalisering.

Hvordan mener statsråden Brønnøysundregistrenes mulighet til å ta en offensiv rolle i dette arbeidet vil være med forslaget til driftsbudsjett for 2020?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:58:13]: Utviklingen av en ny registerplattform, som for øvrig har en øvre ramme på 1 mrd. kr, som denne regjeringen har gitt tillatelse til, er en stor og viktig satsing for Brønnøysundregistrene. Den nye plattformen vil forenkle og effektivisere måten Brønnøysundregistrene arbeider på, og vil bidra til raskere, sikrere og mer brukerrrettet saksbehandling.

Når et register legges over på ny plattform, må Brønnøysundregistrene, som spørsmålsstilleren tar opp, i en overgangsperiode forvalte både gamle og nye løsninger. Dette gir i en periode doble forvaltningskostnader.

Stortinget er i budsjettfremlegget orientert om at Brønnøysundregistrenes arbeid med ny registerplattform er forsinket. Brønnøysundregistrene skal i 2020 arbeide for økt produktivitet og fremdrift i registerplattformprosjektet.

Jeg forventer ikke store kostnadsøkninger til dobbel forvaltning før i 2021. Med utgangspunkt i prinsippet om realistisk budsjettering vil det derfor ikke være et vesentlig behov for en bevilgning til dette i 2020. Det er også viktig å påpeke at ny registerplattform vil gi interne økonomiske gevinster – altså når utviklingen er fullt ut gjennomført. Vi må se disse gevinstene i sammenheng med de økte kostnadene.

Gode systemer for informasjonssikkerhet er viktig for Brønnøysundregistrenes virksomhet og er et vesentlig hensyn å ta i utviklingen av den nye registerplattformen.

Jeg oppfatter at Brønnøysundregistrene arbeider målrettet for å sikre gode systemer for informasjonssikkerhet i de ulike delene av sin virksomhet.

Regjeringen foreslår en driftsbevilgning til Brønnøysundregistrene på 348,3 mill. kr for 2020. Dette er en økning på 19,9 mill. kr fra opprinnelig forslag for 2019. Jeg mener dette er en grei budsjetttramme for Brønnøysundregistrene i det kommende året.

Det vil komme kostnadsøkninger hos Brønnøysundregistrene som følge av både økt husleie og økte forvaltningskostnader. De store kostnadsøkningene kommer ikke før i andre halvdel av 2021, og er derfor heller ikke et spørsmål for budsjettet for 2020.

Regjeringen er opptatt av å sikre det gode miljøet i Brønnøysundregistrene, ikke minst fordi vi skal digitalisere mer. Det betyr at summen av nye oppgaver, fornuftige krav til effektivisering og kostnadsøkninger ikke må føre til dramatiske endringer i organisasjonen, men rett og slett gjøre dem i stand til å håndtere oppgavene sine.

Sammen med Brønnøysundregistrene skal departementet se på hvilke grep som kan gjøres for å rigge etaten for en ny digital hverdag, og for at etaten fremover skal kunne påta seg nye oppgaver og satsinger på dette feltet.

Åsunn Lyngedal (A) [12:00:55]: Regjeringen Stoltenberg besluttet at Statsbygg skulle bygge et nytt bygg til Brønnøysundregistrene i Brønnøysund. Det ble omgjort da regjeringen Solberg kom til makta i 2013. I 2017 besluttet man at det skulle bygges privat, noe som gjør at man også har godkjent en husleieavtale som gir økte utgifter, med halvårsvirkning fra 2021 og fullt ut i 2022, som ministeren var inne på.

Det skal være gitt en beskjed fra departementet om at økte husleieutgifter for 2021 på 40 mill. kr årlig vil måtte dekkes innenfor driften, som i dag, som ministeren sier, er på 348 mill. kr.

Er ministeren kjent med en sånn beskjed, og er det i departementet drøftet hva det kan bety for næringslivets tilbud ved Brønnøysundregistrene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:01:54]: Det har hele tiden vært klart at en husleieøkning vil måtte dekkes innenfor rammen til Brønnøysundregistrene – «driften» er litt upresist, men innenfor rammen til Brønnøysundregistrene. Da er neste spørsmål: Hvordan er den rammen? Og det er der jeg sier at det først og fremst er et spørsmål for 2021-budsjettet.

Jeg er opptatt av at vi samtidig som vi skal ha – og det kommer vi fortsatt til å ha – forventninger til det jeg vil si er fornuftig effektivisering, må summen av f.eks. en husleieøkning, eventuelle dobbeltkostnader ved at man utvikler BRsys samtidig som man kjører det gamle systemet parallelt, og andre krav og oppgaver som vi har lagt til etaten, fordi den er god, være håndterbare. Men det er som sagt ikke et spørsmål for 2020-budsjettet, etter min vurdering, det er et spørsmål for 2021-budsjettet.

Åsunn Lyngedal (A) [12:02:50]: Det støttes. Det blir viktig at 2021-budsjettet er riktig.

Saksbehandlingstiden ved Brønnøysundregistrene betyr mye for næringslivets utgifter. Det er gjort beregninger av at økt saksbehandlingstid på én dag vil øke utgiftene for næringslivet med 14 mill. kr. Samtidig ser man at hvis man klarte å korte ned saksbehandlingstiden med én dag, ville samfunnet tjene mer. Digitalisering gir besparelser for andre enn bare Brønnøysundregistrene, nemlig for næringslivet.

Næringsministeren møter jo mange bedrifter. Har han møtt bekymringer for saksbehandlingstiden ved Brønnøysundregistrene i sine møter med næringslivet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:03:34]: Jeg har ikke møtt det. Men jeg vet jo at de ansatte i Brønnøysundregistrene, som har tett kontakt med privat næringsliv, får akkurat den beskjeden, at saksbehandlingstiden hos dem er viktig for privat næringsliv i Norge. Det er jeg også opptatt av. Det er derfor jeg sier at rammen må gjøre at etaten er i stand til å håndtere de utfordringene man får.

Samtidig kommer denne regjeringen fortsatt til å ha krav til fornuftig effektivisering, bl.a. ved ABE-reformen, men også ved at når man får et nytt digitalt saksbehandlingssystem fullt oppe og går, og er ferdig med dobbeltkjøringen, er det naturlig at det er effektiviseringsgevinster av det.

Så må man vurdere i kommende budsjetter hvor mye av det som skal være i rammen – om det er andre viktige oppgaver de ressursene skal brukes på. Men det

er som sagt et spørsmål for budsjettene i 2021 og fremover.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 7.

Spørsmål 7

Bjørnar Moxnes (R) [12:04:49]: «De siste ukene har vi fått alarmerende rapporter fra fagbevegelsen om at innleide østeuropeere overtar for fast ansatte i industrien, og at det på åtte av ti byggeplasser i Bergen og Oslo foregår ulovlig innleie. I Oslo er andelen innleide skyhøy og på samme nivå som før de nye innleiereglene ble innført. På sitt landsmøte nylig vedtok Fellesforbundet enstemmig at bemanningsbransjen skal utvikles i sin nåværende form.

Hva tenker statsråden om vedtaket, og hva vil statsråden gjøre for å sikre at de nye innleiebestemmelsene blir fulgt?»

Statsråd Anniken Hauglie [12:05:33]: Det er bred enighet om at faste, direkte ansettelser skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. En utvikling med høy grad av innleie kan ha flere utfordringer, både for arbeidstakerne, for bransjene det gjelder, og for arbeidsmarkedet generelt. Fra januar i år ble derfor vilkårene for innleie strammet inn. Samtidig ble det gitt nye regler særlig rettet mot bemanningsbransjen som stiller krav til forutsigbarhet for arbeidsomfang og når arbeid skal utføres.

Jeg mener at et forbud mot innleie fra bemanningsforetak vil være for restriktivt med tanke på virksomhetenes behov ved arbeidstopper og ved arbeidstakers fravær. Også i bransjer som bygg og anlegg kan det være legitime behov for å leie inn ekstra arbeidskraft i perioder. Det er heller ikke alltid at det finnes tilstrekkelig arbeidskraft lokalt. For streng regulering kan også gå ut over fast ansatte, ved at virksomheter ikke kan påta seg oppdrag som de kunne utført med en viss innleieadgang.

Det er arbeidsgivernes ansvar å sørge for at de driver lovlig, ryddig og seriøst. Vi har etter mitt syn et godt og balansert regelverk. Det hjelper imidlertid lite med gode regler dersom aktørene i bransjen ikke respekterer reglene.

Regjeringen er derfor opptatt av å ruste Arbeidstilsynet med nye verktøy for å fjerne useriøse aktører fra arbeidsplassene. For å sikre ryddige forhold i bemanningsbransjen sendte Arbeids- og sosialdepartementet et forslag på høring i juni i år, og arbeider nå videre med forslaget med sikte på legge dette fram for Stortinget. Forslaget innebærer at Arbeidstilsynet gis myndighet til å føre tilsyn med og gi pålegg og reaksjoner for brudd på

innleie- og likebehandlingsreglene. Det kan f.eks. bety at virksomheter som ikke oppfyller pålegg om å stanse ulovlig innleie, risikerer tvangsmulkt. Arbeidsgivere som grovt eller gjentakende bryter bestemmelsene, vil også risikere overtredelsesgebyr.

Regjeringen har dessuten satt ned et partssammen-satt utvalg for å gå gjennom de utfordringer vi ser når det gjelder endringer i bruken av tilknytningsformer i arbeidslivet, herunder også om innleie.

Bjørnar Moxnes (R) [12:07:55]: Til media sa statsråden etter innleierapporten at alarmen måtte gå, og i VG advarte hun mot å gå i samme fellen som under forrige opptur i 2008, da Arbeiderpartiet var i regjering og to av tre jobber gikk til arbeidsinnvandrere. Men så har LO dokumentert at det samme skjer nå, at jobbveksten i all hovedsak går til utenlandske innleide på korttidsopphold. Vi fikk på landsmøtet i Fellesforbundet i forrige uke rapport om hvordan dette rammer industrien, hvordan de sliter med nøyaktig det samme som byggebransjen, nemlig massiv innleie, stadig færre fast ansatte og stadig færre som er med i fagforening. Dette er blitt så omfattende at landsmøtet enstemmig gikk inn for å avvike bemanningsbransjen i sin nåværende form. Hva må til for at statsråden vil lytte til det største forbundet i privat sektor og hindre at bemanningsbransjen får muligheten til å rasere stadig større deler av arbeidslivet vårt – som vi får rapporter om fra byggebransjen og nå også fra industrien?

Statsråd Anniken Hauglie [12:08:56]: For det første er jeg helt uenig i premisset. Det er ikke riktig at innleie har økt i omfang, det har egentlig vært overraskende stabilt i mange år. Så er det særlig i Oslo en utfordring i bygge- og anleggsbransjen. Det er ikke et stort problem landet rundt, men særlig i Oslo er dette et problem. Det er heller ikke slik at vi er tilbake på det nivået som var under den rød-grønne regjeringen, da to av tre av de nye jobbene gikk til arbeidsinnvandrere. Det er ikke realiteten nå, tvert om, den solide veksten som vi har sett de siste tre årene, har i stor grad kommet blant dem som bor i Norge, også arbeidsinnvandrere – men av dem som bor i Norge. Men vi skal følge med på ulovlig bruk av innleie, vi ønsker ikke at noen skal omgå systemet. Derfor har vi sendt ut på høring forslag til hvordan Arbeidstilsynet på en bedre måte kan få kompetanse til å føre tilsyn med innleiebransjen.

Bjørnar Moxnes (R) [12:09:47]: LO har dokumentert at antall innleide timeverk i industrien har økt med 61 pst. fra fjerde kvartal 2017 til fjerde kvartal 2018. Rapporten er basert på tall som normalt ikke er tilgjengelig og ikke finnes for andre næringer. Det finnes ingen offisiell statistikk over innleie. Det var derfor Rødt nylig

foreslo at regjeringen skal registrere utvikling av innleie fra bemanningsforetak og lage oversikter etter næring og fylke, men det stemte altså regjeringspartiene imot i denne salen. Er statsråden mot å skaffe den typen oversikt, som er helt nødvendig for at vi skal kunne følge utviklingen og ikke minst få iverksatt nødvendige tiltak? Hvorfor har Høyre stemt mot dette forslaget om å få statistikk – næring for næring og region for region?

Statsråd Anniken Hauglie [12:10:47]: Vi har mye kunnskap om og statistikk over innleie – hvem som kommer og hvem som jobber her – i ulike former. Jeg mener vi har en god oversikt, og den viser også at omfanget av innleie ikke har økt, det har vært overraskende stabilt. Vi er, som jeg sa i mitt forrige svar, ikke tilbake der vi var. Men så er vi helt enig i at det er viktig at vi nå, når vi er i den oppgangskonjunkturen som vi er i nå, ikke begår den samme feilen som sist, men at vi tvert imot bruker de gode tidene til å mobilisere innenlands arbeidskraft. Nesten én av fem av befolkningen i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet og går på ulike ytelser – korttids og langtids. Det er viktig nå at vi bruker tiden godt til å kvalifisere dem som trenger kvalifisering, at vi klarer å tilrettelegge for dem som trenger tilrettelegging, at vi klarer å utnytte restarbeidsevnen blant dem som i dag står utenfor arbeidslivet, og som er på ulike ytelser. Derfor har min oppfordring vært tydelig: Arbeidsgiverne må være med på den dugnaden og bidra til at vi klarer å mobilisere internt.

Spørsmål 8

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:12:06]: «Regjeringen har i forslag til statsbudsjett for 2020 foreslått kutt i ordningen med stønad til barnebriller. Etter en gjennomgang gjort av Faktisk.no kan ikke departementet svare på hvilket faglig grunnlag de nye faste stønads-satsene er fastsatt.

Mener statsråden at regjeringens forslag til kutt i ordningen med stønad til barnebriller er tilstrekkelig utredet, og på hvilket kunnskapsgrunnlag besluttet statsråden å gjøre endringer som påvirker barns mulighet til å få tilpassede briller?»

Statsråd Anniken Hauglie [12:12:45]: Først og fremst vil jeg takke for spørsmålet.

Det har vært betydelig usikkerhet og en del misforståelser ute om hva denne ordningen er og ikke er. I dag er det slik at folketrygden dekker briller etter to ulike stønadsordninger. Den ene ordningen, «Hjelpemidler for synshemmede», gjelder både barn og voksne. Kriteriene er at man er diagnostisert med ulike former for alvorlig sykdom eller en tilstand som påvirker synet slik at

man har behov for briller eller kontaktlinser. Vi har ikke foreslått endringer i denne ordningen.

Det gis som hovedregel ikke stønad til briller eller kontaktlinser fra arbeids- og velferdsetaten ved vanlige brytningsfeil, som nærsynthet, langsynthet eller ved skjeve hornhinner. Det kan likevel gis støtte til briller til barn og ungdom under 18 år som trenger briller som et nødvendig ledd i behandlingen av øyetilstander, som skjeling og ulik optisk brytning i øynene.

Denne ordningen har hatt en sterk utgiftsøkning de senere årene. Arbeids- og velferdsdirektoratet har derfor hatt en gjennomgang av ordningen, som bl.a. viste at det ble gitt stønad til uforholdsmessig kostbare briller. Folketrygden skal, som kjent, kun gi støtte til rimeligste, hensiktsmessige brille. Det ble innhentet veiledende priser for innfatning, ulike glass og pris på brilletilpassning fra tre av de største optikerkjedene. Gjennomsnittsprisen for henholdsvis ordinære og ekstra tilpassede briller var om lag 900 og 1 800 kr. Regjeringens forslag om satser på 1 200 og 2 400 kr ligger godt over en slik gjennomsnittspris og er derfor innenfor rammen av hva som må anses å kunne dekke rimelige, hensiktsmessige briller.

Jeg viser også til svaret mitt 22. oktober på skriftlig spørsmål fra representanten Bjørnebekk-Waagen om denne saken. Jeg understreker at det ikke er foreslått noen begrensning på hvor mange briller man kan få støtte til. Barn vil derfor få dekket nye briller når de blir ødelagt eller mistet, eller når synsstyrken endrer seg.

Vi har sett at enkelte barn og familier som har motatt støtte til briller, fyller vilkårene for briller også etter den andre ordningen, altså «Hjelpemidler for synshemmede». Disse vil bli flyttet over på den andre ordningen og vil dermed få dekket utgifter til briller som før. Vi kan imidlertid ikke utelukke at det fortsatt kan være et fåtall av barna med særskilte behov under ordningen «Briller til barn og ungdom under 18 år» som har nødvendige utgifter til briller som er høyere enn de foreslåtte satsene. Regjeringen vil derfor når de nye reglene trer i kraft 1. mars 2020, sørge for at også disse barna får dekket sine behov for briller.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:15:31]: Jeg hører at det er hentet inn priser, men kan ikke se at det er gjort en helhetlig og faglig vurdering og nødvendig utredning.

Få dager etter framleggelsen av statsbudsjettet meddelte statsråden at hun vil foreslå en unntaksordning, som hun også her nevner, for barn med spesielle behov. Det paradoksale med dagens ordning er jo at den kun omfatter barn med spesielle behov, men som nå potensielt blir skjøvet ut, kanskje dem som trenger ordningen aller mest.

I Aftenposten lørdag 12. oktober kan vi lese om Alvilde på 3 år som blir rammet av regjeringens kutt. Jeg har ikke sett at statsråden har foreslått å gå tilbake på kuttet som er i det fremlagte statsbudsjettet. Hvordan kan statsråden love en unntaksordning, og at barna fortsatt skal få de brillene som de har behov for, når det ikke legges mer penger til dette inn i budsjettet?

Statsråd Anniken Hauglie [12:16:29]: Eksemplet som representanten viser til, lille Alvilde, er jo også et eksempel som jeg for så vidt nevnte i mitt svar, et barn som, etter hva jeg forstår på hva Nav har uttalt til Aftenposten, vil være omfattet av den andre ordningen. Det er vel det denne gjennomgangen har vist, at en har personer som er på litt ulike ordninger, og som kanskje skulle vært et annet sted enn der de er. For barna og for familiene er jo det aller, aller viktigste at de får den hjelpen de trenger, at de får den brillen de har behov for, og at de får den behandlingsformen som er nødvendig for dem, og det skal vi selvfølgelig fortsatt sikre. Denne saken handler ikke om at man ikke skal få briller til behandlingsformål. Det skal man få. Det handler ikke om at man ikke skal få så ofte man trenger: Det skal man også fortsatt få. Spørsmålet er hvor kostbare brillene skal være, og gjennomgangen til Nav viser at det er mulig å få briller til en rimeligere pris enn det som har vært gitt de siste årene. Vi kommer tilbake til retningslinjene før mars.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:17:34]: Historier fra virkeligheten viser at det finnes eksempler der ute hvor de satsene som er satt, ikke dekker det behovet som er der. For meg framstår det som at regjeringen først har foreslått noe, og så oppdager man konsekvensene av det, at det skaper ganske mye styr, og at det er motstand mot det, og så ror man for harde livet. Under en uke etterpå foreslår man at det skal være en ny unntaksordning. Så sier man at man nå skal ha en gjennomgang av reglene. Dette er ikke beskrevet i statsbudsjettet som vi har fått oss forelagt. Dette er hopp-og-sprett-politikk som rammer barn og familier.

Kutt i ordningen med stønad til barnebriller kan skape forskjeller: de som har foreldre som kan betale, og de som ikke har det. Ut fra sånn som statsråden har lagt fram systemet, sånn kuttet er beskrevet i statsbudsjettet, kan noen falle innenfor og andre falle utenfor. Det er urettferdig.

Da lurer jeg på: Var statsråden kjent med konsekvensene av kuttet da hun fattet beslutningen?

Presidenten: Presidenten er usikker på om «hopp-og-sprett-politikk» er akseptabel språkbruk i stortingsalen, men skal la det passere.

Statsråd Anniken Hauglie [12:18:48]: Det står helt eksplisitt i budsjettproposisjonen at det skal gjøres en gjennomgang av praksis og av retningslinjene. Det er helt tydelig uttalt fra regjeringens side at det er behov for å se på både praksis og retningslinjene fordi man i den gjennomgangen som Nav gjorde på et tidligere tidspunkt, nettopp så at det var uklarerheter i begge deler. Det har også stått på dagsordenen med bransjen, og det er også utgitt til journalister og andre som har bedt om innsyn i arbeidet.

Vi er opptatt av at de barna som trenger briller til behandlingsformål, skal få det, og de skal få det så ofte som de trenger det. Men vi er også opptatt av at ordningene skal oppfylle den intensjonen som Stortinget har satt, og det innebærer bl.a. at den skal være rimelig og hensiktsmessig. Vi er opptatt av å skjærme de barna som har særskilt høye utgifter, som vil gå utover satsene, men det vil vi komme tilbake til. Vi deler ambisjonen om at de barna som trenger briller, fortsatt skal få det.

Spørsmål 9

Fra representanten Bengt Fasteraune til samferdselsministeren:

«Det må være et mål at store statlige investeringer skal føre til en styrking av norsk næringsliv. Dessverre har ikke regjeringen lyktes med det når det gjelder investeringer i infrastruktur. Sist da det ble kjent at fem utenlandske entreprenører, ingen norske, har meldt sin interesse for å bygge den nye Mjøsbrua. Veidekke har sagt at det var umulig å konkurrere på lovlig vis mot kinesiske selskaper.

Hvilke grep vil statsråden gjøre for at norske aktører kan være med på de store infrastrukturprosjektene i årene framover?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da samferdselsministeren er bortreist.

Spørsmål 10

Fra representanten Arne Nævra til samferdselsministeren:

«I vedtak nr. 391 den 20. desember 2017 ber Stortinget regjeringen om å forhandle fram en miljøbonusordning for de som vant kystruteanbudet. I nesten to år har regjeringen ventet med å gjennomføre dette, før statsbudsjettet kommer med den oppsiktsvekkende nyheten at regjeringen fremmer et opphevingsvedtak for Stortingets gjeldende vedtak.

Hvorfor?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da samferdselsministeren er bortreist.

Spørsmål 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Elin Tvete til klima- og miljøministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Elin Tvete (Sp) [12:20:12]: «I forslag til statsbudsjett under Klima- og miljødepartementet står det følgende: «Handlingsplan mot den framande viltarten villsvin har som mål at det skal vere minst mogleg villsvin i Norge, og spreidd ut over eit minst mogleg geografisk område.» Villsvin er en uønsket art i Norge som gjør stor skade på avlinger og kan være spreder av svinepest. Regjeringen tar ikke sikte på å utrydde villsvin, men kun holde bestanden nede.

Anerkjenner statsråden fare for spredning av sykdommen svinepest fra villsvin til tamgris, og vil regjeringen ha som mål å utrydde villsvin?»

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:20:49]: Jeg har lyst til å takke for spørsmålet. Afrikansk svinepest er en svært smittsom og dødelig virussykdom som kan ramme både ville og tamme svin. Det er det andre land som har fått erfart stort. Russland, Kina og flere østeuropeiske land og EU-land har sykdommen i dag. Både landbruks- og matforvaltningen og næringen følger derfor utviklingen i Europa svært nøye, og mistanke om utbrudd av sykdommen i Norge skal meldes til Mattilsynet.

Jeg legger til grunn at et utbrudd av afrikansk svinepest i Norge vil kunne få alvorlige konsekvenser for vårt svinehold, og at spredning og opprettholdelse av smitte er sterkt knyttet til villsvinbestandene. Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet har gitt et felles oppdrag til Mattilsynet og Miljødirektoratet og bedt dem om et forslag til en handlingsplan mot villsvin. Direktoratet har fått frist til 1. november i år.

I oppdraget til direktoratet er det lagt til grunn at planen skal legge opp til færrest mulige villsvin spredt over et minst mulig område. Videre skal planen beskrive tiltak som er egnet til å opprettholde denne målsettingen over tid. Min kollega i Miljø- og klimadepartementet og jeg avventer denne handlingsplanen. Målsettingen som er lagt til grunn for planarbeidet, er bl.a. tuftet på den store villsvinbestanden i Sverige, som vil kunne medføre stadig innvandring av villsvin over grensen til Norge. Det er derfor lite realistisk å utrydde villsvin helt, men godt samarbeid og god informasjonsutveksling mellom jegere, grunneiere, bønder og myndigheter vil

kunne bidra til at villsvinbestanden er på et lavest mulig nivå, og hindre utbrudd av afrikansk svinepest i Norge.

Jeg vil legge til at jeg ser et behov for et svært viktig samarbeid mellom Sverige og Norge for å redusere villsvinbestanden, og jeg har tatt dette opp i høst i møte med den svenske landbruksministeren. Jeg tok også opp denne saken i Nordisk ministerråd på Island i høst, og der ble det besluttet at en skal følge opp denne villsvinproblematikken på nordisk nivå.

Dette er en viktig sak for Norge, og jeg ser fram til at denne handlingsplanen nå blir lagt fram.

Elin Tvete (Sp) [12:23:42]: Takk for et godt svar. Det er mange som venter spent på handlingsplanen mot villsvin og er spent på hvilke tiltak og verktøy som kan tas i bruk for å begrense og potensielt utrydde arten.

Da er mitt tilleggsspørsmål: Åtejakt på villsvin er den mest effektive jaktformen på villsvin og helt nødvendig for å holde bestanden nede. I dag er det ingen regler for hvor mye man kan legge ut i åte, og det kan lett bli føring. Det er heller ingen regler for hvilke typer før man kan bruke. Vil ministeren ta initiativ til en regulering av mengde og type før som kan brukes til åting av villsvin for å holde bestanden nede?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:24:24]: Jeg tror det er et sett av virkemidler og hvilken åte vi bruker, som er viktig for å klare å potensielt utrydde og hele veien holde bestanden nede. Det er også en utfordring at vi har en lang grense. Det betyr at vi må passe på hvordan vi reduserer smitterisikoen i form av åte, og sørge for informasjon til hver enkelt av oss om hva vi legger igjen rundt oss og på rasteplasser, som blir viktige plasser dit villsvin vil søke og dermed være potensielle smittebærere for vår norske svinebesetning.

Elin Tvete (Sp) [12:25:09]: Villsvin er et dyr som vandrer – ikke fort, men de vandrer i flokk. De er på tur i Østfold, lenger inn i landet, nå. Villsvin er et nattaktivt dyr, og effektiv jakt er viktig for å holde bestanden nede. Da lurar jeg på: Vil ministeren i handlingsplanen ta initiativ til å endre viltloven for å tillate jakt med kunstig, fastmontert lys på åtejakt, som nå er tillatt for rødrev, og nattoptikk for å sikre at den jakten vi nå må gjennomføre for å holde bestanden nede, blir hensiktsmessig?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:25:59]: Når denne handlingsplanen kommer, vil jeg vurdere veldig mange virkemidler. Optisk lys og ikke minst lysbesetning blir en del av den vurderingen. Jeg mener at vi må gjøre det vi kan for å hindre at villsvin blir en del av den norske faunaen. Vi har sett hvor ødeleggende det har vært i Sverige, og vi ser utfordringene i Norge. Jeg har

selv vært i Aremark og møtt de bøndene som i løpet av timer nattetid får jordene sine snudd opp ned. Det er en utfordring for den enkelte bonde, men det er også en utfordring for oss som nasjon, for vi vil ikke ha det slik som de har fått det i Sverige, med 300 000–400 000 dyr, mens vi har, slik vi tror, ca. 1 000. Men det tallet må enda lenger ned. Det er viktig for hele landet.

Spørsmål 12

Nina Sandberg (A) [12:27:11]: «Andelen utenlandsstudenter er altfor lav fra før, og går nå ned, trass i at statsråden har erklært et ambisiøst mål om at halvparten av norske studenter skal ha utenlandsopphold som del av studiene.

Er de 15 millionene i statsbudsjettet nok til å tette det økende gapet mellom mål og realiteter, eller kommer regjeringen med ekstratiltak når studiemobiliteten synker?»

Statsråd Iselin Nybø [12:27:40]: Andelen norske studenter som studerer i utlandet, er for lav i dag. Det er også bakgrunnen for at jeg nå jobber med en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet. Der legger jeg opp til et ganske ambisiøst mål om at halvparten av norske studenter i løpet av studietiden sin skal ha hatt et kvalitativt godt studie- eller praksisopphold i utlandet.

Det vil åpenbart ta tid å nå dette målet. I dag reiser kun 16 pst. av studentene til utlandet, men jeg mener vi likevel må våge å ha ambisjoner. Min ambisjon er at vi skal legge til rette for en kulturendring i universitets- og høyskolesektoren, blant både institusjonene og studentene selv, for at mobilitet skal bli en fullt ut integrert del av alle norske studieprogrammer.

Det må være et mål at utenlandsopphold skal være normalen, ikke unntaket. Hvordan vi skal få til en slik kulturendring, vil være et av de mest sentrale spørsmålene i stortingsmeldingen, som vi tar sikte på å legge fram for Stortinget i 2020.

Jeg ønsker å starte arbeidet så raskt som mulig. Det er også bakgrunnen for at regjeringen allerede i statsbudsjettet for 2020 foreslår å bevilge 15 mill. kr til å lyse ut midler til tiltak for å øke internasjonal studentmobilitet og på den måten starte på dette viktige arbeidet.

For at vi skal få til den ønskede kulturendringen, må en rekke ulike aktører jobbe sammen. Vi må legge til rette gjennom best mulig regelverk og incentiver, universitetene må jobbe for å gjøre det lettere å dra på utveksling og motivere studentene, og studentene selv må også motivere seg selv og hverandre til å reise ut. Bare gjennom et slikt felles løft kan vi klare å nå det ganske ambi-

siøse, men også nødvendige målet om å få flere til å reise ut.

I den kommende stortingsmeldingen vil jeg presentere et helhetlig svar på hvordan vi skal få det til, både gjennom en ønsket retning på politikken og gjennom et sett av virkemidler.

Midlene regjeringen foreslår å bevilge i 2020 til Dikus kvalitetsprogrammer, kan ikke ses isolert fra hva vi kommer til å fremme for Stortinget i vårsesjonen, men må ses på som en start på arbeidet hele universitets- og høyskolesektoren skal gjøre når stortingsmeldingen kommer.

Nina Sandberg (A) [12:30:26]: Takk til statsråden for svaret. I Arbeiderpartiet er vi litt overrasket over at regjeringens selverklærte ambisjoner og den lenge varslede stortingsmeldingen om mobilitet følges såpass beskjedent opp i budsjett. Ikke nok med det: I går kunne vi i Dagens Perspektiv, under overskriften «Klarer ikke målet om studentutveksling», lese at den såkalte ABE-reformen gjør det vanskelig å oppnå målet om at langt flere skal reise ut.

Sjefen i Diku, Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning, hadde forventet mer av statsbudsjettet. Dette er etter Arbeiderpartiets vurdering ett av flere eksempler på at regjeringen tar mye med den ene hånden og gir lite med den andre.

Ser statsråden, som er opptatt av at man ikke må se isolert på ting, at flate, prosentvise kutt kan dra i motsatt retning av målet om å få halvparten av studentene ut?

Statsråd Iselin Nybø [12:31:31]: Jeg mener regjeringen har lagt fram et godt budsjett for universitets- og høyskolesektoren. De har et betydelig antall milliarder kroner til disposisjon, og jeg er helt sikker på at de skal få mye ut av de pengene i 2020.

Når det kommer til Diku og deres kvalitetsprogrammer, er de pengene som skal brukes på internasjonalisering, en del av det vi legger fram i budsjettet. Vi legger også inn penger til praksis og det å utvikle praksis i helse- og sosialfagutdanningene gjennom en styrking av nettopp Dikus kvalitetsprogrammer. Så bildet rundt Diku ser litt annerledes ut enn disse 15 mill. kr isolert sett.

Som jeg også sa i hovedsvaret mitt, tar vi sikte på å legge fram den stortingsmeldingen neste år. Da skal Stortinget få anledning til å diskutere dette i sin fulle bredde. Dette er slik sett en liten del av det. Det store arbeidet handler om en holdningsendring og en annen måte å jobbe på ute på universitetene og høyskolene.

Nina Sandberg (A) [12:32:36]: Takk til statsråden for dette svaret også.

Når det gjelder Erasmus+-programmet, som EU-kommisjonen har lagt fram et forslag om ny versjon av, foreslås det en dobling av budsjettet for at flere skal kunne delta. Doblingen skal gjøre det mulig å gi støtte til tre ganger så mange som i inneværende periode. Et annet viktig formål er at nye Erasmus+ skal være mer inkluderende og bidra til lik tilgang til utveksling, uansett sosial bakgrunn og andre barrierer.

Kan statsråden, som er utålmodig etter å komme i gang, si noe om hva den norske regjeringen kommer til å foreslå – i mobilitetsmeldingen eller ellers – for mer inkludering, altså tiltak for å bidra til at det å studere utenlands skal bli mulig for alle studenter?

Statsråd Iselin Nybø [12:33:34]: Jeg vil takke representanten Sandberg for å løfte dette viktige temaet og for at hun deler regjeringens utålmodighet i dette arbeidet. Erasmus+ er et av de viktigste tiltakene og det viktigste programmet vi har for utveksling. Mange, inkludert meg selv, har hatt stor glede av utveksling gjennom det programmet.

Det er riktig som representanten Sandberg sier, at det nå jobbes med et nytt program. Det er noe av det jeg diskuterer med mine kollegaer i utlandet. Selv om vi ikke er en del av EU, har vi likevel noen uformelle arenaer hvor vi kan diskutere dette.

Regjeringen vil på egnet tidspunkt komme tilbake til Stortinget med sine intensjoner med Erasmus+. Dette vil også være et budsjettspørsmål, som vi må ta i forbindelse med det aktuelle statsbudsjettet.

Internasjonal studentmobilitet handler ikke om bare ett tiltak. Det er mye vi må se på i den forbindelse, og det er også derfor vi ønsker å legge fram en stortingsmelding. Men arbeidet må skje ute på institusjonene. Vi ønsker å oppnå en holdningsendring og en annen måte å jobbe på.

Spørsmål 13

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:34:57]: «Vi kan lese i Klassekampen den 15. oktober at Kriminalomsorgsdirektoratet varsler at ABE-kuttene i kriminalomsorgen vil kunne føre til mer bruk av deltidsstillinger og at oppgaver kan utføres av andre etater eller frivillige organisasjoner. Representanter fra høyre regjeringa har tidligere hevdet at ABE-reformen ikke skulle gå ut over 1. linja og tjenestetilbudet.

Mener statsråden nå at budsjettkuttene som er gjort i kriminalomsorgen, går ut over innhold og 1. linja i kriminalomsorgen?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:35:29]: Kriminalomsorgen skal gjennomføre straff på en måte som tar hensyn

til formålet med straffen, som motvirker straffbare handlinger, og som er betryggende for samfunnet. Innenfor de rammene skal de innsatte sikres et tilfredsstillende innhold, og det skal prioriteres tiltak som bidrar til bedre rehabilitering og tilbakeføring av den domfelte.

Jeg har forståelse for at avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen oppfattes som utfordrende for kriminalomsorgen. Samtidig forventes det at kriminalomsorgen gjennomfører tiltak for å bli mer effektiv. Reformen er ikke noe særegent for kriminalomsorgen, men gjelder alle statlige virksomheter. Det er et viktig steg i arbeidet med å få redusert kostnadene i Norge.

ABE-kuttet er 0,5 pst. av budsjettet til den enkelte etaten. KDI, Kriminalomsorgsdirektoratet, hadde i 2013 et budsjett på 3,9 mrd. kr, mens budsjettforslaget for 2020 er på 5,2 mrd. kr. Jeg forventer at KDI ut fra 5,2 mrd. kr skal klare å effektivisere for 25 mill. kr.

Justis- og beredskapsdepartementet følger med på hvordan regjeringens ABE-reform følges opp i kriminalomsorgen. Det har vært gjennomført en analyse av driftssituasjonen i kriminalomsorgen av eksterne konsulenter med vekt på konsekvensene av reformen. Rapporten ble ferdigstilt i mai 2018. Ifølge rapporten hadde ABE-reformen i analyseperioden til og med 2017 ikke vesentlige konsekvenser for sikkerhet og tjenestetilbud i kriminalomsorgen. Rapporten påpeker også at ABE-reformen i kriminalomsorgen i stor grad har blitt håndtert gjennom såkalte ostehøvelkutt, og at det ikke er utarbeidet en tiltaks- og effektiviseringsplan for etaten samlet eller på regionalt nivå knyttet til ABE-reformen. KDI har nå tatt tak i dette og er i ferd med å utarbeide en samlet plan for hvordan effektiviseringstiltak kan gjennomføres. Oppslaget i Klassekampen som representanten viser til, er basert på et uferdig arbeidsdokument i arbeidet med planen.

Departementet mottok i juli i år forslag til innsparings- og effektiviseringsplan i kriminalomsorgen fra Kriminalomsorgsdirektoratet. Departementet har nå en dialog med direktoratet om utformingen av denne planen og om tiltak i den. Det er viktig at effektiviseringen gjennomføres uten at det får alvorlige konsekvenser for sikkerheten eller tjenestetilbudet i kriminalomsorgen.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:38:03]: Takk for svar. Når statsråden trekker fram bevilgningene til kriminalomsorgen over budsjettposten, kan det være verdt å nevne at det å bygge nye fengsler ikke automatisk gir flere folk på «gølv» og i arbeid i fengslene våre. Men er statsråden enig i påstanden om at ABE-kuttene i kriminalomsorgen ikke skal gå ut over førstelinen og tjenestetilbudet?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:38:35]: Det å bygge nye fengsler gir ikke flere folk, men det gir en mer effektiv måte for å kunne drive med god kvalitet i fengslene. Hvis vi i Norge skal ha råd til å opprettholde den høye kvaliteten vi har i fengslene og innenfor veldig mange andre områder, når vi går mot en tid der f.eks. oljeinntektene kommer til å bli redusert, er vi nødt til å redusere kostnadene. Derfor er jeg opptatt av at vi skal finne gode effektiviseringstiltak som vi kan greie å gjennomføre uten at det går på bekostning av tilbudet til de innsatte.

Jeg kommer fra det private næringslivet, og der er man vant til å effektivisere for å overleve konkurransen fra bl.a. Kina og andre lavprisaktører. Dette er en realitet som også det offentlige må ta inn over seg. Vi kan ikke bare sende regningen videre til skattebetalerne, for de har allerede tatt det effektiviseringskuttet.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:39:36]: Jeg kan minne om at jeg tror også det offentlige nå er blitt vant til effektivisering.

Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på spørsmålet mitt om ABE-reformen i kriminalomsorgen skal gå ut over førstelinjen og tjenestetilbudet, så da lurer jeg på om statsråden nå kan forsikre Stortinget om at han vil sørge for at det også i framtiden skal være utdannede fagfolk, fengselsbetjenter utdannet ved KRUS, som utgjør førstelinjen i norsk kriminalomsorg.

Statsråd Jøran Kallmyr [12:40:09]: KRUS kommer til å ha en veldig sentral rolle i kriminalomsorgen og for de ansatte som jobber i fengslene framover. Det er ikke slik at når jeg sier vi skal kunne effektivisere, betyr det at det skal gå ut over førstelinjetjenesten. Hele ambisjonen er å beholde den gode kvaliteten i førstelinjetjenesten samtidig som man klarer å effektivisere. Vi har gode muligheter til å effektivisere. Vi har digitale løsninger der man før måtte bruke papir, og der man før måtte kopiere. Vi tar også grep på andre områder som gjør at også kriminalomsorgen får nytte av det. Digitalisering av domstoler er en av de tingene. Her er det flere ting som spiller inn, som gjør at det er en mulighet for å ta ut en potensiell innsparing på 25 mill. kr av 5,2 mrd. kr i budsjett.

Spørsmål 14

Åsmund Aukrust (A) [12:41:16]: «På grunn av kutt i kriminalomsorgen er det foreslått å legge ned kjøkkenet på Ila fengsel. Tjenesten skal sentraliseres, og de innsatte vil få plastinnpakka mat fra et annet kjøkken. Kjøkkenet på Ila har vært brukt til opplæring, og flere innsatte har fått sjansen til å ta fagbrev, som både gir en

mer meningsfull tilværelse i fengselet og bedre muligheter til å lykkes i tiden etter soning.

Ser statsråden at å legge ned kjøkkenet på Ila gir dårligere oppfølging av de innsatte, og at de innsatte mister et viktig verktøy for å få utdanning og muligheter til å lykkes etter endt soning?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:41:54]: I likhet med representanten er både regjeringen og jeg opptatt av at de innsatte i fengselet skal få et aktiviseringstilbud under soning som gir økte muligheter til å lykkes etter soning.

Jeg har fått opplyst fra Kriminalomsorgsdirektoratet at saken representanten viser til, gjelder en pågående prosess vedrørende ombygging av kjøkkenet ved Romerike fengsel avdeling Ullersmo. Et ombygd kjøkken ved avdeling Ullersmo vil i tillegg til å dekke eget behov for matproduksjon også kunne levere middagsporsjoner til Oslo fengsel, som ikke har et eget kjøkken, samt til Ila fengsel og forvaringsanstalt og til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt.

Kriminalomsorgsdirektoratet forventer å ta en endelig beslutning høsten 2019 om Romerike fengsel avdeling Ullersmo også i framtiden vil levere middagsporsjonene til de nevnte fengslene. Dersom beslutningen blir å samle produksjonen, vil dagens produksjonskjøkken ved både Ila og Bredtveit avvikles. Det er viktig å understreke at dersom prosjektet igangsettes, betyr det ikke at de innsatte vil miste aktiviseringstilbudet. Dagens kjøkken ved Ila fengsel og forvaringsanstalt og Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt planlegges benyttet som opplæringskjøkken.

Avslutningsvis vil jeg poengtere at jeg er opptatt av at kriminalomsorgen ved Kriminalomsorgsdirektoratet står fritt til å organisere tjenestene i fengsler slik de mener er hensiktsmessig, både faglig og økonomisk.

Åsmund Aukrust (A) [12:43:17]: Det er åpenbart at statsråden har vært lenge i statsrådposten når han nå serverer veldig byråkratiske svar istedenfor å si hva dette egentlig handler om. Det handler om at på Ila fengsel er det 170 fanger, og ti av dem aktiviseres gjennom å være i bruk i fengselet. Flere av dem har fått fagbrev. En av dem uttaler til Budstikka:

«Før hadde jeg ingen utdanning, endelig føler jeg meg til nytte i livet, jeg får til noe av verdi.»

Han sier videre at «før eller senere skal de fleste av oss bli noens nabo».

Det er jo det dette handler om. Det er et kutt, et ostehøvelkutt som gjør at kriminalomsorgen sier at dette må de gjøre for å møte 25 mill. kr i kutt hvert eneste år fra regjeringen.

Mitt veldig enkle spørsmål til statsråden er: Ser han overhodet ikke at det å legge ned kjøkkenet på Ila feng-

sel vil gi et dårligere utdanningstilbud for enkelte fanger i det fengselet?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:44:12]: Jeg la merke til den artikkelen og de faktaopplysningene som kom fram i artikkelen. Nå skal jeg ikke gå god for de tallene som er der nå, men jeg la merke til at dette er en ekstra-kostnad – ifølge artikkelen – på 5 mill. kr i året, og det var åtte stykker på ti år som hadde tatt fagbrev. Vi må tenke på hva kostnadsnivået på rehabiliteringstilbudet er. Derfor tror jeg det kan være lurt å ta denne gjennomgangen.

Jeg er heller ikke bekymret for matkvaliteten. Den maten de nå vil få, hvis dette blir gjennomført, vil jo være på samme nivå som det byrådet i Bergen gir sine eldre på sykehjem, eller som det ordføreren i Trondheim gir sine eldre på sykehjem.

Åsmund Aukrust (A) [12:44:56]: Dette var jo ganske oppklarende. Dette mener statsråden er et inn-sparingstiltak. Han mener at den verdien de fangene har fått ved dette opplæringstilbudet, ikke står i forhold til hva storsamfunnet bruker på det. Da vil jeg henvise til hva en av fangene sa. Han sa:

«Kanskje er den kortsiktige gevinsten forlokkende, men hev blikket og se på hva samfunnet tjener på å få ut rehabilitererte og arbeidsføre mennesker fra Ila.»

Nå er det foreslått – som statsråden sikkert er veldig klar over – at regional sikkerhetsavdeling skal flyttes fra Dikemark til Ila. Det har kommet opp spørsmål om man kan se dette i sammenheng. Da svarer kriminalomsorgen at det ikke er noe de kan se på, for dette omhandler andre budsjettposter.

Jeg skjønner jo at de må få sine budsjetter til å gå opp, men statsråden har ansvaret for hele samfunnet. Mener statsråden at dette kan være en aktuell problemstilling – i det hele tatt å se på om det er mulig å se kjøkkenet på Ila i sammenheng med å flytte den regionale sikkerhetsavdelingen, sannsynligvis til Ila?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:45:56]: Jeg har tillit til at Kriminalomsorgsdirektoratet kommer til å gjøre de faglige vurderingene som er nødvendig når det gjelder dette kjøkkentilbudet. Og som sagt: Man ønsker fortsatt å bruke fengselskjøkkenet på Ila som et opplæringstilbud. Så det er ikke slik at aktivitetstilbudet til de innsatte forsvinner. Men når man skal gjøre effektiviseringer, og når man skal gjøre kostnadsuttak, må man se på kost-nytte-effekten, og i dette tilfellet er jeg slettet ikke overbevist om at kosten står i forhold til nytten.

Spørsmål 15

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:46:45]: «Politijuristene slår alarm om krise i påtalemyndigheten. I Innlandet politidistrikt er situasjonen kritisk. Saker henlegges eller blir liggende så lenge at tingretten mener det er brudd på Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) og må gi strafferabatt. Det går ut over retts-sikkerheten til både ofre og tiltalte. Arbeidspresset er ekstremt høyt, og mange velger å slutte. Politimesteren sier situasjonen ikke er kritisk.

Er statsråden enig i politimesterens vurdering, eller vil han redegjøre for hvordan regjeringen vil løse krisen i påtalemyndigheten?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:47:20]: Jeg er helt enig med representanten i at en velfungerende påtalemyndighet og tilstrekkelig etterforskningskapasitet er avgjørende for en god og effektiv straffesaksavvikling. Det mener jeg også at vi har. Men selvsagt er det utfordringer der. Vi må likevel sørge for at vi tilpasser virksomheten til de endringene som skjer i kriminalitetsbildet. Nå har vi mange alvorlige og ressurskrevende saker, f.eks. med seksuallovbrudd mot barn, og de har økt betydelig, også i det distriktet som ble nevnt her. Det er bra at disse sakene avdekkes og anmeldes, men det påvirker kapasiteten til politiet og påtalemyndigheten. En undersøkelse som er gjennomført, viser at politiet nå bruker 30 pst. av all sin etterforskningskapasitet på 3 pst. av sakene. Men dette er samtidig de viktigste tre prosentene.

God kvalitet og effektivitet i saksbehandlingen henger sammen med politiets evne til å rekruttere og beholde kvalifisert personell på etterforskningsfeltet. Det har vært en utfordring. Jeg legger merke til at det er utfordringen også i denne casen. Regjeringen har derfor i forslaget til statsbudsjett foreslått å øke bevilgningene til politiet med 83 mill. kr for å muliggjøre en styrking av etterforskningskapasiteten. Dette vil bli gitt som frie midler til politidistriktene, fordi vi mener at det er politimestrene rundt om som vet best hvor skolen trykker.

I tillegg foreslår vi å øke kapasiteten hos Den høyere påtalemyndighet ved å overføre 10 mill. kr fra Politidirektoratet til Den høyere påtalemyndighet. Dette skal bidra til at Den høyere påtalemyndighet gjennom sin fagledelse skal bidra til at politidistriktenes straffesaksbehandling blir mer effektiv og holder en tilstrekkelig kvalitet.

Departementet vil i tildelingsbrevet for 2020 til henholdsvis POD og Riksadvokaten formidle en forventning om et nært samarbeid mellom statsadvokatene og påtalemyndighetene i politiet om avvikling av straffesakene. På de møtene jeg har hatt med f.eks. påtalejurister

når jeg har reist rundt omkring i politidistriktene, har dette vært høyst ønsket.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:49:45]: Påtalemyndigheten er helt nødvendig for at straffesakskjeden skal fungere, og for at det skal være noe poeng for politiet i å etterforske saker, for at det skal bli tatt ut tiltale, og for at sakene skal komme til retten. Men nå er påtalemyndigheten en enorm propp. I det tilfellet jeg har vist til her, Innlandet, er det en misoppfatning, for politimesteren sier at situasjonen ikke er kritisk, mens påtalejuristene er veldig bekymret. Det skjer også andre steder. Justiskomiteen var akkurat på besøk hos Sør-Øst politidistrikt. Politijuristen som representerte sine kolleger der, sa at situasjonen er så alvorlig at restansene øker for hver eneste dag – de klarer ikke å ta det inn.

Det hadde vært nyttig med noen signaler fra justisministeren om akkurat dette. Mener justisministeren at det er akseptabelt at vi har det sånn i Norge nå?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:50:40]: Når det gjelder statistikken over restansene, er det i andre tertial en svakt positiv utvikling av restansesituasjonen i politidistriktene sett under ett.

Når det gjelder Innlandet politidistrikt, viser statistikken en liten nedgang i antall restanser for saker som er eldre enn tre måneder, mens det er en svak økning i restanser for saker som er eldre enn tolv måneder. Men jeg understreker at endringene fra august 2018 til august 2019 er ganske små.

Innlandet politidistrikt er kanskje ett av de politidistriktene som har satset mest på å øke antall politifolk. De har gått fra å ha den nest dårligste politidekningen i landet, 1,29 per 1 000 innbyggere, til 1,58, som er ganske midt på treet. De har fått en styrket budsjettssituasjon på 200 mill. kr, men samtidig ser jeg at de er et av få politidistrikter som har bevilget mindre til politijurister. Men jeg mener at det ligger innenfor politiministerens myndighet å kunne vurdere dette.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:51:50]: De konsekvensene som den manglende styrken hos politijuristene får, må innbyggerne i Innlandet leve med – og innbyggerne i resten av landet. Det er ikke bare i Innlandet dette er et problem.

Hamar Arbeiderblad viste i forrige uke til en sak som gjaldt en mann som for to uker siden ble dømt for et heroinbeslag som ble gjort for tre år siden. Dagen etter beslaget, som var 18. oktober 2016, tilsto han og erkjente straffskyld på Hamar politistasjon. Likevel tar det altså tre år før saken kommer til retten. Og det som skulle vært en dom på omtrent to og et halvt år, ut ifra rettspraksis, ble nedsatt til ett år. Dette er også en alvorlig sak, selv om det ikke handler om barn og overgrep mot barn, noe alle er enige om at vi må bekjempe. Dette er alvorlig kriminalitet som ikke blir rettsforfulgt fort nok.

Det er mye bortforklaringer fra justisministeren. Kan han ikke si til Stortinget at han anerkjenner de problemene påtalejuristene på Hamar har?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:52:56]: Grove narkotikasaker er inkludert i de tre prosentene som tar 30 pst. av ressursene i politiet, så det er slett ikke bare overgrepssaker som gjelder barn. Voldtektssaker, drap og den type saker er også inkludert i de tre prosentene.

I Politi-Norge, i politidistriktene, har antallet jurister blitt økt med 164 siden 2013. Jeg legger merke til at Innlandet har valgt en litt annen profil enn mange andre. De har satset mer på å øke antallet politifolk. Det kan ha en sammenheng med at de lå veldig lavt der. Jeg legger også merke til at politimesteren anerkjenner at det er utfordringer, men det er forskjell på å ha utfordringer og at det er fullstendig krise. Og når vi ser at tallene for Innlandet viser en svak nedgang i de sakene som er eldre enn tre måneder, så er det ikke full krise. Men jeg registrerer at politimesteren sier at han kommer til å ta tak i juristsituasjonen der. Og, som sagt, i statsbudsjettet er det bevilget 83 mill. kr til å styrke etterforskningen.

Presidenten: Sak nr. 2 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:54:07]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.55.

